

TÜM YÖNLERİYLE KURUMLARDAN ELDE EDİLEN İŞTİRAK KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Ekim 2018

M. Aykut KELECİOĞLU
Yeminli Mali Müşavir

İçindekiler

1. KURUMLAR VERGİSİNDE İŞTİRAK KAZANCI İSTİSNASI.....	5
1.1. İSTİSNANIN AMACI.....	6
1.2. İSTİSNANIN KAPSAMI.....	6
1.3. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN İSTİSNA KAZANÇLARINI VE/VEYA GEÇMİŞ YIL KAZANÇLARINI DAĞITMASI	7
1.4. İSTİSNADAN FAYDALANMAK İÇİN İŞTİRAK ORANI VE SÜRESİ.....	7
1.5. İŞTİRAK HİSSESİ ALIMI İLE İLGİLİ GİDERLERİN KURUM KAZANCININ TESPİTİNDEKİ DURUMU.....	8
1.6. İŞTİRAK KAZANCININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ.....	8
1.7. İŞTİRAK KAZANÇLARININ STOPAJ KARŞISINDAKİ DURUMU.....	8
2. KURUMLAR VERGİSİNDE YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANÇLARI İSTİSNASI	11
2.1. İSTİSNANIN KAPSAMI	12
2.2. İSTİSNADAN YARARLANMANIN ŞARTLARI.....	13
2.2.1. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN ANONİM VEYA LİMİTED ŞİRKET NİTELİĞİNDE BİR KURUM OLMASI.....	13
2.2.2. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN KANUNİ VE İŞ MERKEZİNİN TÜRKİYE'DE BULUNMAMASI.....	13
2.2.3. İŞTİRAK PAYINI ELİNDE TUTAN KURUMUN YURT DIŞI İŞTİRAKİN ÖDENMİŞ SERMAYESİNİN EN AZ %10'UNA SAHİP OLMASI.....	13
2.2.4. İŞTİRAK KAZANCININ ELDE EDİLDİĞİ TARİH İTİBARIYLA, İŞTİRAK PAYININ KESİNTİSİZ OLARAK EN AZ BİR YIL SÜRE İLE ELDE TUTULMASI.....	13
2.2.5. YURT DIŞI İŞTİRAK KAZANCININ İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN FAALİYETTE BULUNDUĞU ÜLKE VERGİ KANUNLARI UYARINCA EN AZ %15 ORANINDA GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ BENZERİ TOPLAM VERGİ YÜKÜ TAŞIMASI	14

2.2.6. İŞTİRAK KAZANCININ ELDE EDİLDİĞİ HESAP DÖNEMİNE İLİŞKİN KURUMLAR VERGİSİ BEYANNAMESİNİN VERİLMESİ GEREKEN TARİHE KADAR TÜRKİYE'YE TRANSFER EDİLMESİ	17
2.3. YURT DIŞINDAKİ İNŞAAT İŞLERİNİN YAPILABİLMESİ İÇİN İLGİLİ ÜLKE MEVZUATINA GÖRE AYRI BİR ŞİRKET KURULMASININ ZORUNLU OLDUĞU DURUMLARDA İSTİSNA UYGULAMASI	17
2.4. YURTDIŞINDA YAPILAN İNŞAAT ONARIM MONTAJ İŞLERİ İLE TEKNİK HİZMETLERDEN SAĞLANAN KAZANÇLARA İLİŞKİN İSTİSNA İLE YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANCI İSTİSNASI KARŞILAŞTIRMASI	18
2.5. YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANÇLARI İSTİSNASININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ	18
2.6. 7143 SAYILI KANUN UYARINCA YURTDIŞINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARA İLİŞKİN İSTİSNA	19
2.6.1. İSTİSNANIN KAPSAMI	19
2.6.2. İSTİSNADAN YARARLANMANIN ŞARTLARI	20
3. TAM MÜKELLEF ANONİM ŞİRKETLERİN YURTDIŞI İŞTİRAK HİSSELERİNİ ELDEN ÇIKARTMALARINA İLİŞKİN İSTİSNA	22
4. KURUMLAR VERGİSİNDE İŞTİRAK HİSSELERİ (İLE KURUCU SENETLERİ, İNTİFA SENETLERİ VE RİCHAN HAKKI) SATIŞ KAZANCI İSTİSNASI	24
4.1. İSTİSNANIN KAPSAMI	24
4.2. İSTİSNANIN UYGULAMA ŞARTLARI	26
4.2.1. İKİ TAM YIL SÜRE İLE AKTİFTE BULUNDURMA	26
4.2.2. SATIŞ KAZANCININ FON HESABINDA TUTULMASI	27
4.2.3. FON HESABINDA TUTULAN KAZANÇLARIN İŞLETMEDEN ÇEKİLMEMESİ	29
4.2.4. MENKUL KIYMET TİCARETİ İLE UĞRAŞILMAMASI	30
4.3. DİĞER HUSUSLAR	32
4.3.1. İŞTİRAK HİSSELERİNİN PARA KARŞILIĞI OLMAKSIZIN DEVİR VE TEMLİKİ, TRAMPASI	32
4.3.2. BEDELSİZ OLARAK ELDE EDİLEN HİSSE SENETLERİNİN SATIŞINDAN SAĞLANAN KAZANÇLARIN DURUMU	32
4.3.3. GRUP ŞİRKETLERİ ARASINDAKİ İŞLEMLERİN DURUMU	38
4.3.4. KAZANCI HESAPLANMASI, KUR FARKI VE VADE FARKLARININ DURUMU	38
4.4. İSTİSNA UYGULAMASINDA ÖZELLİKLİ DURUMLAR	39
4.4.1. GELİR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ AÇISINDAN LİMİTED ŞİRKET VE ANONİM ŞİRKET HİSSELERİNİN ELDEN ÇIKARILMASI DURUMUNDA VERGİLEME	39

4.4.2. LİMİTED ŞİRKETİN NEVİ DEĞİŞTİREREK ANONİM ŞİRKETE DÖNÜŞMESİ HALİNDE HİSSELERİN İKTİSAP TARİHİ	42
4.4.3. İŞTİRAK EDİLEN ŞİRKETİN TASFİYE EDİLMESİ HALİNDE İŞTİRAK MALİYETLERİNİN DURUMU	44
4.4.4. GEÇMİŞ YIL ZARARLARININ ORTAKLAR CARİ HESABI İLE MAHSUBU (SERMAYE TAMAMLAMA FONU) HALİNDE İŞTİRAK MALİYETİNİN ARTIP ARTMAYACAĞI SORUNU	47
4.4.5. İSTİSNA KAZANCIN ELDE EDİLMESİ İÇİN YAPILAN GİDERLERİN DURUMU VE İŞTİRAK HİSSELERİNİN SATIŞINDAN DOĞAN ZARARLAR	49
4.4.6. TAŞINMAZ SATIŞINDAN ELDE EDİLEN KAZANCIN İŞTİRAK HİSSESİ ALIMINDA KULLANILMASI	50
4.5. İŞTİRAK HİSSESİ TESLİMİNE İLİŞKİN KDV İSTİSNASI	52
4.5.1. KDVK 17/4-G KAPSAMINDA İSTİSNA	54
4.5.2. KDVK 17/4-R KAPSAMINDA KDV İSTİSNASI	54
4.6. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKET HİSSE DEVİRLERİNDE GELİR, KURUMLAR VE KATMA DEĞER VERGİSİ DURUMLARINI GÖSTEREN ÖZET TABLOLAR	55
4.7. İŞTİRAK KAZANÇLARI SATIŞ İSTİSNASININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ VE MUHASEBE KAYITLARI	57
4.7.1. BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ	57
4.7.2. MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	58
4.8. İŞTİRAK HİSSELERİNİN SATIŞINDAN DOĞAN İSTİSNA UYGULAMASINDA YMM TASDİK RAPORU	59
KAYNAKÇA	62

1. KURUMLAR VERGİSİNDE İŞTİRAK KAZANCI İSTİSNASI

Yasal Düzenleme

KVK m.5 (İstisnalar)

1) Aşağıda belirtilen kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır:

a) Kurumların;

- 1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,
- 2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,
- 3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları.

Diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz

...

Tebliğ: 1 ve 7 Numaralı KVK Tebliği

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 6. Maddesine göre; tam mükellefiyette Kurumlar Vergisi (KV), mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanmakta olup, safi kurum kazancının tespitinde Gelir Vergisi Kanunu'nun (GVK) ticari kazanç hükümleri uygulanmaktadır.

(KVK'nun 22. maddesine göre dar mükellef kurumların işyeri veya daimi temsilcisi vasıtasıyla elde edilen kazançlarının tespitinde, aksi belirtilmedikçe tam mükellef kurumlar için geçerli olan hükümler uygulanır.)

Genel anlamda; Kurumlar Vergisine tabi bir kurumun, başka bir kurumun sermayesine katılma dolayısıyla elde ettiği kazanç olarak tanımlayabileceğimiz iştirak kazançlarında, ortakların ortaklık sermayesinde sahip oldukları paylar nedeniyle elde ettiği gelir söz konusudur.

1.1. İSTİSNANIN AMACI

İştirak kazançları istisnası; bilinen anlamda bir istisna niteliğine sahip olmaktan ziyade, mükerrer vergilemenin önlenmesinin amaçlandığı bir istisna şeklidir. İstisnaya konu kazanç, esas itibarıyla kazancın elde edildiği ilk kurumda kurumlar vergisine tabi tutulduğundan; kazancın kâr dağıtımı yoluyla intikali sağlanan diğer kurumlarda da kurumlar vergisine tabi tutulmasının önüne geçilmek istenmiştir.

1.2. İSTİSNANIN KAPSAMI

KV'den istisna edilen kurum kazançları, KVK'nun 5. inci maddesinde sıralanmış olup, aynı maddenin 1/a bendinde iştirak kazançları istisnası düzenlenmiştir.

Buna göre kurumların;

1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,

2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkanı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Ancak, diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz.

Bu maddedeki düzenleme, yalnızca tam mükellefiyete tabi kurumların sermayelerine iştirak edilmesi suretiyle kurumlarca elde edilen kâr paylarını kapsamaktadır. Kâr payını alan kurumun tam veya dar mükellefiyete tabi olmasının istisnanın uygulanmasında bir önemi bulunmamaktadır.

Dar mükellef bir kurumdan, bir başka ifadeyle kanuni ve iş merkezi Türkiye dışında bulunan bir kurumdan kâr payı alan kurumlar ise bu bent ile düzenlenen iştirak kazançları istisnasından yararlanamayacaktır.

Kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde edilen kâr payları da kazancın elde edildiği ilk kurumda vergilendirilmektedir. Bu şekilde kâr payı elde eden kurumlarda da mükerrer vergilemenin önüne geçmek için öteden beri uygulandığı üzere kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde edilen kâr payları Kanunda iştirak kazançları

arasında sayılmıştır. Aksi uygulama, aynı kazanç üzerinden mükerrer vergi alınma olasılığı ortaya çıkartacaktır. Bu nedenle bahse konu istisnaya KVK'nun lafzında da yer verilmek suretiyle konuya açıklık kazandırılmıştır.

Aynı şekilde, GVK'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (3) numaralı bendinde, idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları menkul sermaye iradı sayılmıştır. Dolayısıyla, kurumların başka bir kuruma iştirak etmeleri nedeniyle bu kurumun yönetim kurulunda bulunan temsilcileri vasıtasıyla elde etmiş oldukları kâr payları da iştirak kazancı istisnasından yararlanabilecektir.

Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının katılma payları ile hisse senetlerinden elde edilen kâr payları, KV'de istisna edilmektedir. Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının katılma payları ile hisse senetlerinden elde edilen kâr payları hariç olmak üzere diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr payları iştirak kazancı istisnasından yararlanamayacaktır.

1.3. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN İSTİSNA KAZANÇLARINI VE/VEYA GEÇMİŞ YIL KARLARINI DAĞITMASI

Tam mükellef bir kurumdan elde edilen iştirak kazancının, bu kurumda genel vergi rejimi uyarınca vergilenmiş veya KV'den istisna edilmiş kazançlardan oluşması veya kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin kapsamı dışında bırakılmış veya düşük oranda vergi kesintisi yapılmış olması, istisna uygulamasına engel teşkil etmeyecektir. İstisna ile ilgili temel şart, iştirak edilen kurumun tam mükellef olması olduğundan, iştirak dolayısıyla elde edilen kazancın kaynağının (istisna olup olmaması gibi) bir önemi yoktur.

Benzer şekilde; elde edilen kar paylarının kaynağının, iştirak edilen kurumun cari yıl veya önceki yıl karlarından dağıtılmış olmasının, iştirak kazancını elde eden kurum yönünden istisna uygulamasında herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle, iştirak edilen kurumun geçmiş yıl karlarını dağıtması halinde ise kazancın elde edildiği dönem itibarıyla istisnanın uygulanması mümkündür. ¹

1.4. İSTİSNADAN FAYDALANMAK İÇİN İŞTİRAK ORANI VE SÜRESİ

İştirak kazançları istisnası uygulaması açısından, kurumlar vergisi mükelleflerinin iştirak ettikleri tam mükellef kuruma hangi oranda iştirak ettiklerinin bir önemi bulunmamaktadır. İştirak oranına bakılmaksızın tam mükellef kurumlardan elde edilen kâr paylarının tamamı kurumlar vergisinden istisna edilecektir.

¹ İrfan VURAL, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ocak 2009, s.160.

Ayrıca, kâr payını elde eden kurumun tam mükellef kuruma belli bir süre iştirak etme şartı da aranılmamaktadır.

1.5. İŞTİRAK HİSSESİ ALIMI İLE İLGİLİ GİDERLERİN KURUM KAZANCININ TESPİTİNDEKİ DURUMU

KVK'da yer alan istisnalarda temel prensip, vergiden istisna tutulan kazançların elde edilmesi için yapılan giderlerin, kazancın kendisi istisna olduğu için, KV matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınmamasıdır.

KVK'nun 5/3. Maddesine göre iştirak alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların KV'den istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesi mümkün değildir.

Bu düzenleme çerçevesinde, sadece iştirak hissesi alımı ile ilgili finansman giderleri kazançtan indirilebilecek, bunun dışındaki giderler ise indirilemeyecektir.

1.6. İŞTİRAK KAZANCININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ

Herhangi bir oran sınırlaması olmaksızın, tam mükellef kurumlardan elde edilen kar payları KVK'nun 5/1-a maddesine göre kurumlar vergisinden istisna edildiğinden, elde edilen kar payının ticari bilanço karından mahsup edilmesi gerekmektedir. İstisna tutarının ticari bilanço karına kanunen kabul edilmeyen giderlerin ilavesi sonrası bulunan tutardan fazla olması (veya ticari bilanço karının bulunmaması) durumunda mahsup edilemeyen tutar, gelecek yıllara devreden zarar olarak dikkate alınacaktır. Yıllık KV Beyanname dispozisyonunda iştirak kazançları bu mantık ve düzenlemeler gereği "zarar olsa dahi indirilecek istisnalar" arasında yer almaktadır.

Bu yüzden iştirak kazançları istisnası KV Beyannamesinde "Zarar Olsa Dahı İndirilecek İstisna ve İndirimler" bölümünde yer alan İştirak Kazançları (KVK m.5/1-a) satırında beyan edilecektir

1.7. İŞTİRAK KAZANÇLARININ STOPAJ KARŞISINDAKİ DURUMU

KVK'nun 15. maddesinin ikinci fıkrasında, vergiden muaf olan kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden yapılacak vergi kesintisi; aynı kanununun 30. maddesinin üçüncü fıkrasında da Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç olmak üzere, dar mükellef kurumlara veya kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan kâr payları üzerinden yapılacak vergi kesintisi hükümleri düzenlenmiştir.

Öte yandan, 4842 sayılı Kanununun 12. maddesiyle değişik, GVK'nun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b-i) ve (b-ii) alt bentlerinde, tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan kâr paylarından; tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan kâr paylarından vergi kesintisi yapılacağı hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, kurumlar tarafından elde edilen kâr paylarının vergi kesintisine tabi olup olmadığı KVK'nun 15. maddesinin ikinci fıkrası ve 30. maddesinin üçüncü fıkrasına göre belirlenecek olup;

- Kurumlar vergisinden muaf olan kurumlara,
- Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç dar mükellef kurumlara,
- Kurum statüsünde olup bu Kanunla veya özel kanunlarla kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere

dağıtılan, GVK'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerindeki kâr payları üzerinden, Kurumlar Vergisi Kanununa göre vergi kesintisi yapılacaktır.

Öte yandan;

- Tam mükellef gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara,
- Gelir vergisinden muaf olanlara,
- Dar mükellef gerçek kişilere,
- Gelir vergisinden muaf olan dar mükellef gerçek kişilere

dağıtılan kâr payları üzerinden, GVK'nun 94. maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendine göre vergi kesintisi yapılacaktır.

Bu hükümler uyarınca, kâr dağıtımına ilişkin olarak KVK ve GVK uyarınca yapılacak vergi kesintisine ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

Kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisi, kazancın istisna olup olmadığına bakılmaksızın, kârın dağıtılması aşamasında yapılacaktır.

GVK'nun 94. maddesi ile KVK'nun 15 ve 30. maddeleri uyarınca, tam mükellef kurumlar tarafından;

- Tam mükellef gerçek kişilere,
- Gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olanlara,
- Dar mükellef gerçek kişilere,
- Dar mükellef kurumlara,
- Gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere

dağıtılan, anılan Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılması öngörülmüştür.

Buna göre, tam mükellef kurumlarca;

- Tam mükellef kurumlara,
- Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde eden dar mükellef kurumlara

dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Bu şekilde kâr payı elde eden tam mükellef kurumun söz konusu kâr paylarını yukarıda sayılan gerçek veya tüzel kişilere dağıtması halinde ise dağıtılan kısım üzerinden vergi kesintisi yapılacaktır.

KV'den muaf olan kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden yapılan vergi kesintisi de söz konusu kurumlar için nihai vergi olmaktadır.

Diğer yandan, tam mükellef kurumlarca kârın dağıtılmayıp şirket sermayesine eklenmesine karar verilmesi halinde, kârın sermayeye eklenmesi kâr dağıtımını sayılmadığından, sermayeye ilave edilen bu tutar üzerinden vergi kesintisi yapılmayacaktır.

Bakanlar Kuruluna tanınan yetkiye istinaden yayımlanan (Değişik ibare: RG-5/5/2012-28283) 12/1/2009 tarih ve 2009/14594 sayılı Kararla kâr dağıtımına ilişkin vergi kesintisi oranı %15 olarak belirlenmiştir.

Dolayısıyla, tam mükellef kurumlarca dağıtılan kâr payları üzerinden %15 oranında vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

2. KURUMLAR VERGİSİNDE YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANÇLARI İŐTİSNASI

Yasal Düzenleme

KVK .5 (istisnalar)

1) AŞağıda belirtilen kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır.

...

b) Kanunî ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim ve limited şirket niteliğindeki şirketlerin sermayesine iştirak eden kurumların, bu iştiraklerinden elde ettikleri aşağıdaki şartları taşıyan iştirak kazançları;

1) İŞtirak payını elinde tutan şirketin, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az % 10'una sahip olması,

2) Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süreyle elde tutulması (Rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle veya yurt dışı iştirakin iç kaynaklarından yapılan sermaye artırımları nedeniyle elde edilen iştirak payları için sahip olunan eski iştirak paylarının elde edilme tarihi esas alınır.),

3) Yurt dışı iştirak kazancının kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az % 15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması; iştirak edilen şirketin esas faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,

4) İŞtirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi.

Yurt dışındaki inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerin yapılabilmesi için ilgili ülke mevzuatına göre ayrı bir şirket kurulmasının zorunlu olduğu durumlarda, özel amaç için kurulduğunun ana sözleşmelerinde belirtilmesi ve fiilen bu amaç dışında faaliyetinin bulunmaması şartıyla, söz konusu şirketlere iştirak edilmesinden elde edilen kazançlar için bu bentte belirtilen şartlar aranmaz.

Bu bent uyarınca vergi yükü, kanunî veya iş merkezinin bulunduğu ülkede ilgili dönemde tahakkuk eden ve kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil olmak üzere toplam gelir ve kurumlar vergisi benzeri verginin, bu dönemde elde edilen toplam dağıtılabılır kurum kazancı ile tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi toplamına oranlanması suretiyle tespit edilir.

...

Tebliğ: 1 seri nolu KVK Tebliği

2.1. İSTİSNANIN KAPSAMI

KVK'nun 5. Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, kurumların yurt dışından elde ettikleri iştirak kazançları, belli koşullar altında kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

İstisnadan yararlanabilmek için;

- İştirak edilen kurumun anonim veya limited şirket niteliğinde bir kurum olması,
- İştirak edilen kurumun kanuni ve iş merkezinin Türkiye'de bulunmaması
- İştirak payını elinde tutan kurumun, yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az %10'una sahip olması,
- İştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla, iştirak payının kesintisiz olarak en az bir yıl süre ile elde tutulması
- İştirak kazancının (kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler de dahil olmak üzere) iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az %15 oranında; iştirak edilen yabancı kurumun esas faaliyet konusunun finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, iştirak edilen kurumun faaliyette bulunduğu ülke vergi kanunları uyarınca en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında, gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşınması,
- İştirak kazancının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin KV Beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi

Gerekmektedir.

Yurt dışı iştirak kazançları istisnasından yararlanılabilmesi için yukarıda yer alan şartların topluca yerine getirilmesi şarttır. İştirak oranı %10'dan fazla olsa dahi süre şartının gerçekleşmemesi halinde veya bütün şartlar gerçekleşmekle birlikte vergi yükü şartının gerçekleşmediği durumlarda istisnadan yararlanılabilmesi mümkün değildir. İstisnadan yararlanılmadığı durumda tam mükellef kurumların yurtdışı iştirak kazançları genel hükümler dairesinde KV'ne tabi olacak, ancak KVK'nun 33. Maddesi gereğince yurtdışındaki iştirak kazançları için iştirakin ilgili ödediği vergiler, Türkiye'de hesaplanan KV'den mahsup edilebilecektir

2.2. İSTİSNADAN YARARLANMANIN ŞARTLARI

2.2.1. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN ANONİM VEYA LİMİTED ŞİRKET NİTELİĞİNDE BİR KURUM OLMASI

Yurt dışı iştirak kazançları istisnasından yararlanabilmek için iştirak edilen yurt dışındaki kurumun anonim veya limited şirket niteliğinde bir kurum olması gerekmektedir. KVK çerçevesinde kurum olarak nitelendirilmekle beraber anonim veya limited şirket niteliğinde olmayan kurumlardan elde edilecek iştirak kazançlarının bu istisnadan yararlanması mümkün olmayacaktır.

2.2.2. İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN KANUNİ VE İŞ MERKEZİNİN TÜRKİYE'DE BULUNMAMASI

Yurt dışı iştirak kazançları istisnasından yararlanabilmek için iştirak edilen kurumun kanuni ve iş merkezinin her ikisinin de Türkiye'de olmaması gerekmektedir.

2.2.3. İŞTİRAK PAYINI ELİNDE TUTAN KURUMUN YURT DIŞI İŞTİRAKİN ÖDENMİŞ SERMAYESİNİN EN AZ %10'UNA SAHİP OLMASI

İştirak payını elinde tutan kurumun, iştirak kazancını elde ettiği tarih itibarıyla yurt dışı iştirakin ödenmiş sermayesinin en az %10'una sahip olması gerekmektedir. %10 iştirak oranının, kazancın elde edildiği tarihten geriye doğru kesintisiz olarak bir yıl süreyle devam ettirilmiş olması da şarttır.

2.2.4. İŞTİRAK KAZANCININ ELDE EDİLDİĞİ TARİH İTİBARIYLA, İŞTİRAK PAYININ KESİNTİSİZ OLARAK EN AZ BİR YIL SÜRE İLE ELDE TUTULMASI

İştirak payını elinde tutan kurumun yurt dışı iştirak paylarını, iştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla en az bir yıl süreyle ve kesintisiz olarak elde tutması gerekmektedir.

Elde tutulma süresinin bir takvim yılı olmadığı, 365 gün olduğu hususu gözden uzak tutulmamalıdır. Çünkü kanun düzenlemesinde söz konusu süre "1 yıl" olarak tanımlanmıştır.

Rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle veya yurt dışı iştirakin iç kaynaklarından yapılan sermaye artırımları nedeniyle elde edilen iştirak payları için bir yıllık elde tutulma süresinin tespitinde, sahip olunan eski iştirak paylarının elde edilme tarihi esas alınacaktır.

2.2.5. YURT DIŞI İŞTİRAK KAZANCININ İŞTİRAK EDİLEN KURUMUN FAALİYETTE BULUNDUĞU ÜLKE VERĐİ KANUNLARI UYARINCA EN AZ %15 ORANINDA GELİR VE KURUMLAR VERĐİSİ BENZERİ TOPLAM VERĐİ YÜKÜ TAŞIMASI

İŞtirak kazançlarının, kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil olmak üzere doğduğu ülke kanunları uyarınca en az %15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri bir vergi yükü taŐması gerekmektedir.

Vergi yükü, yurt dışındaki İŞtirakin bulunduğu ülkede ilgili dönemde tahakkuk eden ve kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler de dahil olmak üzere, toplam gelir ve kurumlar vergisi benzeri verginin, bu dönemde elde edilen toplam dağıtılabilir kurum kazancı ile tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi toplamına oranlanması suretiyle tespit edilecektir.

$$\text{Vergi Yüğü} = \frac{\text{Gelir Kurumlar ve Benzeri Vergiler Toplamı}}{\text{Dağıtılabilir Kurum Kazancı} + \text{Tahakkuk Eden Gelir ve Kurumlar Vergisi}}$$

2.2.5.1. VERĐİ YÜKÜNÜN TESPİTİNDE ÖZELLİKLI DURUMLAR VE ÖRNEKLER

- Dağıtılabilir kurum kazancının tespitinde, dönem kârından ayrılan karşılıklar ile yedek akçeler, dağıtılabilir kârın bir unsuru olarak kabul edilecektir. İlgili ülke mevzuatı uyarınca ayrılması zorunlu olan yedek akçeler de dağıtılabilir kâr olarak değerlendirilecektir.

- Bulunduğu ülke vergi mevzuatı uyarınca vergiye tabi kazancın tespitinde gider olarak indirimi kabul edilmeyen giderlerin, fiilen yapılmış olup dağıtılması mümkün olmadığından, dağıtılabilir kurum kazancına ilave edilmemesi gerekmektedir.

- Yurt dışı İŞtirak kazançlarına ilişkin vergi yükünün hesabında, fiili yükün dikkate alınması gerekmektedir.

- Kâr dağıtımı, geçmiş yıl kârlarından veya yedeklerden de yapılabileceği için mükelleflerin, hangi yılın kazancını dağıttıklarına kendilerinin karar vermeleri gerekmektedir. Dolayısıyla, vergi yükü geçmiş yıl karlarının veya yedeklerin ilgili olduğu dönemler itibarıyla ayrı ayrı hesaplanacaktır.

- Yurt dışındaki İŞtirakin kazancı içinde istisna kazanç unsuru bulunması halinde, kazançta istisna uygulandıktan sonra bulunan matrah üzerinden hesaplanan vergi, vergi yükünün tespitinde dikkate alınacaktır.

- Geçmiş yıl zararlarının mahsubundan sonra hesaplanan bir verginin çıkmaması veya düşük çıkması durumunda, zarar mahsubundan sonraki matraha isabet eden vergi tutarı bulunacak ve bu tutara göre vergi yükünün tespiti yapılacaktır.

- İştirak edilen kurumun esas faaliyet konusunun, finansal kiralama dahil finansman temini veya sigorta hizmetlerinin sunulması ya da menkul kıymet yatırımı olması durumunda, bu kurumdan elde edilen iştirak kazançlarının KV'den istisna edilebilmesi için kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergiler dahil olmak üzere faaliyette bulunduğu ülke kanunları uyarınca en az %15 oranında gelir ve KV benzeri bir vergi yükü taşıması yeterli olmayıp en az Türkiye'de uygulanan kurumlar vergisi oranında (%20) veya daha yüksek oranda gelir ve KV benzeri toplam vergi yükü taşıması gerekmektedir.

Örnek 1: (Y) A.Ş.'nin bir yılı aşkın süreden beri sermayesine %20 oranında iştirak ettiği televizyon üretimi ve satışı alanında faaliyet gösteren yurt dışındaki (Z) A.Ş.'nin ticari kazancının 270 birim, vergiye tabi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmeyen gider tutarının 30 birim, dolayısıyla vergiye tabi kazancının 300 birim olduğunu ve bu kazancın 200 biriminin vergiden istisna olduğunu varsayalım. Aynı zamanda, bu ülkede vergi oranının %25 olması durumunda, vergiye tabi kurum kazancı $[(270+30)-200=]$ 100 birim olacaktır. Hesaplanacak kurumlar vergisi benzeri vergi ise $(100 \times \%25=)$ 25 birim olacak ve bu verginin, dağıtılabilir kazanç olan $(270-25=)$ 245 birim ile hesaplanan kurumlar vergisi olan 25'in toplamı olan 270'e oranlanması $(25/270)$ sonucu bulunacak vergi yükü %9,26 olacaktır. Dolayısıyla elde edilen yurt dışı iştirak kazancı, en az %15 oranında gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergi yükü taşımadığından, bu kurumdan elde edilen iştirak kazancının yurt dışı iştirak kazancı istisnasından yararlanması mümkün olmayacaktır.

Buna karşılık, yurt dışı iştirakin bulunduğu ülkede söz konusu istisnadan yararlanılmaması halinde, yurt dışı iştirakin kurum kazancı üzerinden hesaplanan KV $(300 \times \%25=)$ 75 birim olacak ve bu verginin, kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan dağıtılabilir kazanç olan $(270-75=)$ 195 birim ile hesaplanan kurumlar vergisi olan 75'in toplamı olan $(195+75=)$ 270 birime oranlanması $(75/270)$ sonucu ortaya çıkacak olan vergi yükü %27,78 birim olacaktır. Bu durumda, anılan iştiraktan elde edilen iştirak kazançlarının istisnadan yararlanması gerekmektedir.

Örnekte, yurt dışındaki (Z) Kurumunun kâr payı dağıtması durumunda dağıtılan kâr payları üzerinden ayrıca vergi kesintisi yapılması söz konusu ise yapılacak vergi kesintisinin de vergi yükünün hesabında dikkate alınacağı tabiidir.

Ayrıca, ilgili ülkede istisna kazançlar üzerinden kesinti suretiyle bir vergi ödenmiş olması halinde, toplam vergi yükünün hesabında ödenen bu verginin de dikkate alınması gerekmektedir.

Ancak maddede, vergi yükünün hesabında yurt dışındaki iştirakin bulunduğu ülkede tahakkuk eden ve kâr payı dağıtımına kaynak olan kazançlar üzerinden ödenen vergilerin dikkate alınacağı belirtilmiştir. Madde gerekçesinde verilen örnekte de yurt dışı iştirakin bulunduğu ülkede, kendi kazançları üzerinden tahakkuk eden vergiler, vergi yükünün hesabında dikkate alınmıştır. Bu nedenle vergi yükü hesaplanırken iştirak edilen yabancı kurumun bulunduğu ülkedeki tahakkuk eden gelir ve kurumlar vergisi benzeri vergilerin dikkate alınması gerekmektedir. Söz konusu kurumun başka ülkelerde ödediği veya kurum kazancının dolaylı olarak Türkiye'ye transferinde ödenen vergilerin bu hesaplama dahil edilmemesi gerekmektedir.

Örnek 2: Yurt dışı iştirakin ticari bilançosuna göre oluşan kurum kazancının 90 birim, vergiye tabi kazancın tespitinde gider olarak kabul edilmeyen tutarın 10 birim olması durumunda, vergiye tabi kazanç 100 birim olacaktır. Bu tutarın 50 birimlik bölümünün vergiden istisna edilmiş olması ve ilgili ülkedeki kurumlar vergisi oranının da %15 olması halinde, hesaplanacak kurumlar vergisi $[(100-50) \times \%15=]$ 7,5 birim olacaktır. Bu kurumun vergiden istisna edilmiş olan 50 birimlik kazancı üzerinden %5 oranında vergi kesintisi yapılmıştır. Hesaplanan kurumlar vergisi ile kesilen verginin $(7,5+2,5=10)$ toplamının, dağıtılabılır kazanç $(90-10= 80)$ birim ile hesaplanan toplam verginin (10 birim) toplamı olan 90 birime oranlanması sonucunda $(10/90)$ vergi yükü %11,1 olacaktır.

Bu durumda, her ne kadar ilgili ülke mevzuatına göre uygulanan nominal vergi oranı %15 olsa da gerçek vergi yükü %11,1 olacaktır.

Örnek 3: Yurt dışı iştirakin ilgili ülkedeki kurum kazancı 150.000 birim, istisna kazancı 100.000 birim ise bu ülkedeki vergiye tabi matrah 50.000 birim olacaktır. Bu matrah üzerinden %10 oranında 5.000 birim vergi tahakkuk ettiği varsayıldığında, bu kazanç üzerindeki vergi yükü $(5.000/150.000)$ %3,33 olacaktır.

150.000 birim kazancı olan kurumun, ilgili yılda uygulanacak istisna kazancının bulunmaması ancak, 100.000 birim geçmiş yıl zararının bulunması durumunda tahakkuk eden vergi yine 50.000 birim matrah üzerinden 5.000 birim olacak, ancak bu durumda vergi yükü $(5.000/50.000)$ %10 olacaktır.

2.2.6. İŞTİRAK KAZANCININ ELDE EDİLDİĞİ HESAP DÖNEMİNE İLİŞKİN KURUMLAR VERGİSİ BEYANNAMESİNİN VERİLMESİ GEREKEN TARİHE KADAR TÜRKİYE'YE TRANSFER EDİLMESİ

İştirak kazançlarının, elde edildiği hesap dönemine ilişkin yıllık KV beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi gerekmektedir.

Elde edilen iştirak kazançlarının elde edildiği dönemde kurum kazancına dahil edilmesi zorunlu olup bu kazançların KV beyannamesinin verilme süresinin sonuna kadar Türkiye'ye transfer edilmeyen kısmı istisnadan yararlanamayacaktır. Türkiye'ye bu süre içinde transfer edilmeyen yurt dışı iştirak kazançları, daha sonraki yıllarda Türkiye'ye transfer edilse dahi anılan istisnadan yararlanamayacaktır.

Örneğin, yabancı kurum tarafından 2017 yılı Şubat ayında kâr dağıtımı yapılması halinde, bu iştirak kazancı Türkiye'de 2017 yılı kurum kazancına dahil edilerek, bu hesap dönemine ilişkin KV beyannamesi ile beyan edilecek olup söz konusu kazancın beyanname verme süresinin sonuna kadar Türkiye'ye transfer edilmiş olması şartıyla istisnadan yararlanılabilecektir.

Geçici vergi dönemleri açısından, iştirak kazançlarının ilgili geçici vergi dönemine ait beyannamenin verileceği tarihe kadar Türkiye'ye transfer edilmesi halinde, bu geçici vergi döneminden itibaren istisnadan yararlanılabilmesi mümkün olacaktır.

Türkiye'ye transfer edilen yurt dışı iştirak kazançlarının, Türk Lirasına çevrilme zorunluluğu bulunmamaktadır.

İştirak kazancı, dağıtıldığı dönemde elde edilmiş sayılacağından, transfer tarihinde ortaya çıkan olumlu veya olumsuz kur farkları istisna tutarının tespitinde dikkate alınmayacaktır.

2.3. YURT DIŞINDAKİ İNŞAAT İŞLERİNİN YAPILABİLMESİ İÇİN İLGİLİ ÜLKE MEVZUATINA GÖRE AYRI BİR ŞİRKET KURULMASININ ZORUNLU OLDUĞU DURUMLARDA İSTİSNA UYGULAMASI

Yurt dışındaki inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerin yapılabilmesi için ilgili ülke mevzuatına göre ayrı bir şirket kurulmasının zorunlu olduğu durumlarda, söz konusu şirketlere iştirak edilmesinden elde edilen kazançlara, **herhangi bir şart aranmaksızın** yurt dışı iştirak kazançları istisnası uygulanacaktır.

Ancak, yurt dışındaki inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerin yapılabilmesi için ilgili ülke mevzuatına göre kurulan şirketin ana sözleşmesinde, inşaat, onarım, montaj işleri ve teknik hizmetlerin yapılması için kurulduğunun belirtilmesi ve fiilen bu amaç dışında faaliyetinin bulunmaması şarttır. Bu şartları taşımayan veya başka faaliyet konularıyla da uğraşan şirketlerin bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

2.4. YURTDIŞINDA YAPILAN İNŞAAT ONARIM MONTAJ İŞLERİ İLE TEKNİK HİZMETLERDEN SAĞLANAN KAZANÇLARA İLİŞKİN İSTİSNA İLE YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANCI İSTİSNASI KARŞILAŞTIRMASI

Çalışma konumuz, yurtdışında yapılan inşaat onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlar ve bu kazançlar için KVK'da getirilen istisna olmamakla beraber, bu kazanç ve istisna ile yurtdışı iştirak kazançları istisnasının çakıştığı alanlar olabilmektedir.

Yurtdışında inşaat, onarma, montaj ve teknik hizmetlerle uğraşan mükellefler, buradaki faaliyetlerini ilgili ülkede bir şirket kurarak yapabilecekleri gibi, bu faaliyetlerini ilgili ülkede şube veya şantiye şeklinde organize olarak da yapabilmektedirler. Birinci durumda, istisnadan faydalanabilmek için bir önceki bölümde yapılan açıklamalar çerçevesinde (ilgili ülke mevzuatına göre ayrı bir şirket kurulmasının zorunlu olduğu haller dahil) birçok şartın mevcudiyeti gerekmektedir.

Oysa KVK'nun 5-1/h maddesine göre yurt dışında yapılan inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanarak Türkiye'de genel sonuç hesaplarına intikal ettirilen kazançlar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Dolayısıyla bu faaliyetlerden elde edilen kazançların istisna olabilmesi için "sonuç hesaplarına intikal ettirme" şartı dışında bir şart bulunmamaktadır. (Kazancın Türkiye'ye getirilmesi dahil)

2.5. YURTDIŞI İŞTİRAK KAZANÇLARI İSTİSNASININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ

Yurt dışı iştirak kazancı satış istisnası, KV Beyannamesinde "Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler" bölümünde yer alan "Yurtdışı İştirak Kazançları (KVK m. 5/1-b) satırında beyan edilecektir.

Yurtdışı iştirak kazançlarının bu şekilde beyannamede istisna olarak düşülmesi söz konusu olduğunda, KVK'nun 33. Maddesinde yer alan "yurtdışında ödenen vergilerin mahsubu" uygulamasından faydalanılmayacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

2.6. 7143 SAYILI KANUN UYARINCA YURTDIŞINDAN ELDE EDİLEN KAZANÇLARA İLİŞKİN İSTİSNA

Yasal Düzenleme

7143 Sayılı Kanun Madde 10: 13/h

1) Tam mükellefiyete tabi gerçek kişi ve kurumların;

aa) Kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlara ilişkin iştirak hisselerinin satışından doğan kazançları,

bb) Kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlardan elde ettikleri iştirak kazançları,

cc) Yurtdışında bulunan işyeri ve daimi temsilcileri aracılığıyla elde ettikleri ticari kazançları,

31.10.2018 tarihine kadar elde edilenlerde dahil olmak üzere, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31.12.2018 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilmesi kaydıyla gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

2) Tam mükellefiyete tabi gerçek kişiler ile kurumların kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların tasfiyesinden doğan kazançları, 31.12.2018 tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilmiş olmak kaydıyla gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

...

Tebliğ: 3 seri nolu 7143 Sayılı Kanun Tebliği

2.6.1. İSTİSNANIN KAPSAMI

7143 Sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun TBMM’de kabul edilerek 18.5.2018 Tarih ve 30425 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıŐtır.

7143 sayılı Kanununun 10. maddesinin on üçüncü fıkrasının (h) bendi ile yurt dışından elde edilen bazı kazançlar, gelir veya kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. İstisna kapsamına 31/10/2018 (bu tarih dahil) tarihine kadar elde edilenler de dahil olmak üzere;

- Kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlara ilişkin iştirak hisselerinin yurt dışında satışından doğan kazançlar,

- Kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlardan elde edilen iştirak kazançları,

- Yurt dışında bulunan işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla elde edilen ticari kazançlar

girmektedir.

Kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların tasfiyesinden doğan ve 31/12/2018 (bu tarih dahil) tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilen kazançlar da gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilecektir.

İstisna uygulamasından, bu kazançlarını Türkiye’ye transfer etmeleri şartıyla, Türkiye’de tam mükellef olan gerçek kişiler ve kurumlar (serbest bölgelerde faaliyet gösteren mükellefler dahil) yararlanabileceklerdir.

31 Ağustos 2018 Tarih 30521 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan; 29.08.2018 tarih ve 48 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararına göre yukarıda zikredilen h bendinde yer alan sürelerin bitiminden itibaren 6 ay uzatılmasına karar verilmiştir.

Bu karar çerçevesinde; tam mükellefiyete tabi kişi ve kurumların, **30.04.2019** tarihine kadar elde ettikleri;

- Yurt dışı iştirak kazançları,
- Yurt dışı iştirak hissesi satışından doğan kazançları,
- Yurt dışı şube kazançları ile

kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların, **30.06.2019** tarihine kadar tasfiyesinden doğan kazançları, **30.06.2019** tarihine kadar Türkiye’ye transfer edilmek şartıyla gelir ve kurumlar vergisinden istisna olacaktır.²

7143 sayılı Kanunla yurtdışı kazançlara ilişkin olarak getirilen ve uygulama şartları aşağıda belirtilen istisnanın sadece yurtdışı iştirak kazançlarını değil, yurtdışı iştirak hissesinden doğan kazançları, şube kazançlarını ve yurtdışındaki kurumların tasfiyesinden doğan kazançları kapsadığı gözden kaçırılmamalıdır.

2.6.2. İSTİSNADAN YARARLANMANIN ŞARTLARI

7143 sayılı Kanunun 10. on üçüncü fıkrasının (h) bendi kapsamına giren ve yurt dışından elde edilen kazançlara ilişkin istisna uygulamasından yararlanılabilmesi için; yurt dışı iştirak kazancı, yurt dışı iştirak hissesi satış kazancı, yurt dışı şube kazancı ile kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumların tasfiyesinden doğan kazancın 30.06.2019 tarihine kadar, Türkiye’ye transfer edilmiş olması gerekmektedir.

Bu kazançların ilgili mevzuat çerçevesinde Türkiye’ye getirildiği, mükelleflerce kanaat verici belgelerle ispat edilecektir.

² Uygulamada; 7143 Sayılı Kanun'un 10/13-ı bendinde Bakanlar Kurulu'na, fıkrafta yer alan sürelerin bitim tarihlerinden itibaren altı aya kadar uzatmaya yetki verildiğinden, söz konusu yetki maddesi ile yurtdışı kazancın elde edilme süresi ile ilgili sürenin bitime konu edilemeyeceği ve kazancın tespitine ilişkin bir belirleme yapılmadığından bu kazançların 31 Ekim 2018 tarihine kadar elde edilmesi ve 30 Haziran 2019 tarihine kadar Türkiye'ye fiilen getirilmesi/transfer edilmesi şartıyla gelir/kurumlar vergisi istisnasından faydalanılacağı yönünde de görüşler mevcuttur. Bu yönü ile konunun Maliye Bakanlığı tarafından aydınlatılmasında yarar vardır.

İstisna hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 30/04/2019 tarihine kadar elde edilen ve 30/06/2019 tarihine kadar Türkiye'ye transfer edilen **yurt dışı iştirak kazançları** ile **yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar**, 2019 yılına ilişkin verilecek yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde gelire veya kurum kazancına dahil edilmek ve beyannamelerin ilgili satırında gösterilmek suretiyle vergiden istisna edilebilecektir.

Yurt dışında bulunan işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla elde edilen şube kazançlarının, 30.04.2019 tarihine kadar elde edilen kısmı tespit edilecek ve bu kazanç, 2019 yılında geçici vergi dönemleri itibarıyla geçici vergi beyanına konu edilmiş olsa dahi, istisna hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten 30/06/2019 tarihine kadar Türkiye'ye transfer edilmek şartıyla, 2019 yılına ilişkin verilecek yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde gelire veya kurum kazancına dahil edilmek ve beyannamelerin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnaya konu edilecektir.

Aynı şekilde kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan kurumların, istisna hükmünün yürürlüğe girdiği tarihten 30.06.2019 tarihine kadar gerçekleşen **tasfiyelerinden doğan** ve 30.06.2018 tarihine kadar Türkiye'ye transfer edilen kazançları da 2019 yılına ilişkin verilecek yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde gelire veya kurum kazancına dahil edilmek ve beyannamelerin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnaya konu edilecektir.

Özel hesap dönemine tabi olan mükellefler ise belirtilen tarihler arasında elde ettikleri söz konusu kazançlarını, hesap dönemlerine göre 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin verilecek yıllık gelir veya kurumlar vergisi beyannamelerinde gelire veya kurum kazancına dahil etmek ve beyannamelerin ilgili satırında göstermek suretiyle istisnaya konu edebileceklerdir.

1/1/2018 tarihinden önce elde edildiği halde kayıtlara intikal ettirilmeyen ve beyan dışı bırakılan iştirak kazançları, iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, yurt dışı şube kazançları ile bu tarihten önce elde edilen yurt dışında bulunan kurumların tasfiyesinden doğan kazançlar ile ilgili olarak bu istisna hükmünden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır. Ancak, söz konusu kazançların 7143 sayılı Kanunun onuncu maddesinin on üçüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen hükümden yararlanarak (Söz konusu hüküm; yurtdışında bulunan para, altın, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını bu fıkradaki hükümler çerçevesinde 30.11.2018 tarihine kadar Türkiye'deki banka veya aracı kurumlara bildiren gerçek ve tüzel kişilerin söz konusu varlıkları serbestçe tasarruf edebileceklerine ilişkin düzenlemeyi kapsamaktadır) Türkiye'ye getirilme imkanı bulunmaktadır.

3. TAM MÜKELLEFLER ANONİM ŞİRKETLERİN YURTDIŞI İŞTİRAK HİSSELERİNİ ELDEN ÇIKARTMALARINA İLİŞKİN İSTİSNA

Yasal Düzenleme

KVK .5 (istisnalar)

1) Aşağıda belirtilen kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

...

c) Kazancın elde edildiği tarih itibarıyla aralıksız en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlası, kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunmayan anonim veya limited şirket niteliğindeki şirketlerin her birinin sermayesine en az %10 oranında iştiraktan oluşan tam mükellefiyete tâbi anonim şirketlerin, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları.

Tebliğ: 1 Seri Numaralı KVK tebliği

KVK'nun 5. inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile kazancın elde edildiği tarih itibarıyla aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlası, tam mükellef olmayan anonim veya limited şirket niteliğindeki şirketlerin her birinin sermayesine en az %10 oranında iştiraktan oluşan tam mükellefiyete tabi anonim şirketlerin, en az 2 tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan yurt dışı iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kurum kazançları, kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Buna göre, bentte yer alan istisnadan sadece belli şartları taşıyan tam mükellefiyete tabi anonim şirketler yararlanabilecek olup anonim şirketin;

- Yurt dışı iştiraklerinin anonim veya limited şirket niteliğinde olması ve bu iştiraklerin Türkiye'de tam mükellef olmaması,

- Yurt dışı iştirak kazancının elde edildiği tarih itibarıyla; aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışında kalan aktif toplamının %75 veya daha fazlasının yurt dışı iştirak hisselerinden oluşması ve yurt dışı iştiraklerinin her birinin sermayesine en az %10 oranında iştirak etmesi,

- Satışa konu iştirak hisselerini, elden çıkarma tarihi itibarıyla en az iki tam yıl (730 gün) süreyle aktifinde tutmuş olması,

gerekmektedir.

Dolayısıyla, anonim şirketin nakit varlıklar dışındaki aktif toplamının %75'i veya daha fazlasının, en az bir yıl süreyle yurt dışı iştiraklerinden oluşması gerektiği gibi, anonim

şirketin aktifinin %75'ini veya daha fazlasını oluşturan yurt dışı iştiraklerin her birinin sermayesine, en az bir yıl süreyle, en az %10 oranında iştirak edilmesi gerekecektir.

Örneğin; Türkiye'de tam mükellef olan (A) A.Ş.'nin 13/1/2017 tarihi itibarıyla üç tam yıldır aktifinde bulunan ve aralıksız olarak en az bir yıl süreyle nakit varlıklar dışındaki aktif toplamının %80'i tam mükellef olmayan (B), (C) ve (D) anonim veya limited şirket mahiyetindeki şirketlere iştiraktan oluşmaktadır. Söz konusu yurt dışı iştiraklerinin bilançoda görülen kayıtlı değeri 400.000.- TL, nakit varlıklar dışındaki aktif toplamı ise 500.000.- TL'dir. (A) A.Ş.'nin bu şirketlerin sermayesine iştirak payları da aşağıdaki gibidir:

- (B) Şirketinin sermayesi 500.000.- TL, (A) A.Ş.'nin sermaye payı 250.000.- TL,
- (C) Şirketinin sermayesi 200.000.- TL, (A) A.Ş.'nin sermaye payı 100.000.- TL,
- (D) Şirketinin sermayesi 1.000.000.- TL, (A) A.Ş.'nin sermaye payı 50.000.- TL'dir.

Bu takdirde, (A) A.Ş.'nin (D) Şirketindeki sermaye payı %5 olduğundan ve bu iştirak payı dışındaki iştiraklerin (A) A.Ş.'nin nakit varlıklar dışındaki aktif toplamına oranı $[(250.000+100.000) / 500.000=]$ %70 olacağından, bu kurum istisna uygulaması için gereken şartları taşımamaktadır. Bu nedenle, yurt dışı iştirak hisselerinin satışından elde edilecek kazançlar istisnadan yararlanamayacaktır.

Şayet, (A) A.Ş.'nin (D) Şirketi dışında kalan diğer şirketlere iştirak etmesi nedeniyle, nakit varlıklar dışındaki aktif toplamı %75 şartını taşıyor olsaydı, (D) şirketine ait iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar için de istisnadan yararlanılabilecekti.

Nakit ve benzeri varlıklar olarak; şirketin kasasında veya bankada bulunan nakit varlıklar, şirket tarafından alınan çekler, altın, Devlet tahvili, Hazine bonusu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan veya İMKB'de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonoların anlaşılması gerekmektedir.

Bu istisna, KV Beyannamesinde "Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler" bölümünde yer alan " Tam Mükellef Anonim Şirketlerin Yurtdışı İştirak Hisseleri Satış Kazançları (KVK m. 5-1-c) satırında beyan edilecektir. Bu kazancın bu şekilde beyannamede istisna olarak düşülmesi söz konusu olduğunda, KVK'nun 33. Maddesinde yer alan "yurtdışında ödenen vergilerin mahsubu" uygulamasından faydalanılmayacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

4. KURUMLAR VERGİSİNDE İŞTİRAK HİSSELERİ (İLE KURUCU SENETLERİ, İNTİFA SENETLERİ VE RİÇHAN HAKKI) SATIŞ KAZANCI İSTİSNASI

Yasal Düzenleme

KVK m. 5 (İstisnalar)

1) Aşağıda belirtilen kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

...

e) Kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların %75'lik kısmı ile aynı süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50'lik kısmı.

Bu istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanır ve satış kazancının istisnadan yararlanan kısmı satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulur. Ancak satış bedelinin, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır.

İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılan kısım için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler ziyaa uğramış sayılır. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi (bu Kanuna göre yapılan devir ve bölünmeler hariç) halinde de bu hüküm uygulanır.

Bedelsiz olarak veya rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibarî değeriyle elde edilen hisse senetlerinin elde edilme tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin elde edilme tarihi esas alınır.

Devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının satışında aktifte bulundurma sürelerinin hesabında, devir olunan veya bölünen kurumda geçen süreler de dikkate alınır. 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu kapsamında geri kiralama amacıyla ve sözleşme sonunda geri alınması şartıyla, kurumlar tarafından finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına veya 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında kira sertifikası ihracı amacıyla varlık kiralama şirketlerine devredilen taşınmazların kiracı ya da kaynak kuruluş tarafından üçüncü kişilere satışında, aktifte bulundurma sürelerinin hesabında, bu taşınmazların finansal kiralama şirketi, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile varlık kiralama şirketinin aktifinde bulunduğu süreler de dikkate alınır.

Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.

...

Tebliğ: 1, 3,11 ve 14 Seri Numaralı KVK Tebliğleri

4.1. İSTİSNANIN KAPSAMI

KVK **iştirak hisseleri** ile **kurucu senetleri** ve **intifa senetlerinin** satışlarında doğan kazançlara anılan Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan hükümler uygulanacaktır. Buna göre, bentte yer alan şartlar dahilinde elde edilen kazançların %75'i istisna kazanç olarak dikkate alınacak olup kalan kısım ise vergilendirilecektir.

Söz konusu istisna hükmünden, dar mükellef kurumlar da dahil olmak üzere, tüm kurumlar vergisi mükellefleri yararlanabilecektir.

Maddede yer alan "iştirak hisseleri" deyimi, menkul değerler portföyüne dahil hisse senetleri ile ortaklık paylarını ifade etmektedir.

Bunlar,

- Anonim şirketlerin ortaklık payları veya hisse senetleri (Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım ortaklıkları hisse senetleri dahil),
- Limited şirketlere ait iştirak payları,
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komanditer ortaklarına ait ortaklık payları,
- İş ortaklıkları ile adi ortaklıklara ait ortaklık payları,
- Kooperatiflere ait ortaklık payları

olarak sıralanabilir.

Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonların katılma belgeleri ise iştirak hissesi olarak değerlendirilmeyecektir.

Mülga 5422 sayılı Kanunun (Eski KVK) uygulanmasında, kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar anılan Kanunun 8. maddesinin (12) numaralı bendine göre kurumlar vergisinden istisna edilmekteydi. 5520 sayılı Kanunda (yeni KVK) yapılan düzenlemeyle konuya Kanunun lafzında da yer verilmek suretiyle uygulamaya açıklık kazandırılmıştır.

Anonim şirketler ile eshamlı komandit şirketlerin sermaye artırımına gitmeleri durumunda, bu şirketlerin hisse senetlerini aktifinde bulunduran kurumlar, bedelli veya bedelsiz olarak yapılan bu sermaye artırımına katılabilecekleri gibi yeni hisse senedi **rüçhan hakkı kuponlarını** (öncelikli alım hakkı) başkalarına da satabilmektedirler. Söz konusu rüçhan haklarının satışından elde edilen kazançların %75'i istisnadan yararlanabilecektir.

4.2. İSTİSNANIN UYGULAMA ŞARTLARI

İstisnadan faydalanabilmek için dört şart bulunmaktadır.

1. İki Tam Yıl Süre İle Aktifte Bulundurma
2. Satış Kazancının Fon Hesabında Tutulması
3. Fon Hesabında Tutulan Kazançların İşletmeden Çekilmemesi
4. Menkul Kıymet Ticareti İle Uğraşılması

4.2.1. İKİ TAM YIL SÜRE İLE AKTİFTE BULUNDURMA

İstisna uygulamasına konu olacak iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının en az iki tam yıl (730 gün) süreyle kurumun aktifinde yer alması, diğer bir ifadeyle kurumun bu değerlere iki tam yıl süreyle bilfiil sahip olması gerekmektedir.

Örneğin; 2 Şubat 2015 tarihinde iktisap edilmiş ve aktife alınmış bir iştirak hissesinin, 2 Şubat 2017 tarihinden sonra (bu tarih dahil) satılması ve diğer şartların da gerçekleşmesi halinde bu satıştan doğan kazanç kurumlar vergisinden istisna edilecektir.

4.2.1.1. BEDELSİZ OLARAK VEYA RÜÇHAN HAKKI KULLANILMAK SURETİYLE ELDE EDİLEN HİSSE SENETLERİNDE İKTİSAP TARİHİ

Kurumların mevcut hisse senetleri dolayısıyla ellerinde bulunan rüçhan hakkı kuponları karşılığında itibari değeriyle yeni hisse senedi iktisap etmeleri halinde, yeni iktisap edilen söz konusu hisse senetleri açısından iktisap tarihi olarak, eski hisse senetleri ya da iştirak hissesinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Aynı durum, iştirak edilen kurumun nedeni ne olursa olsun yapmış olduğu sermaye artışı dolayısıyla bedelsiz olarak iktisap edilen hisse senetleri açısından da geçerli olacaktır.

Bunun dışında, rüçhan hakkı dolayısıyla itibari değerinden farklı bir değerle hisse senedi iktisap edilmesi durumunda; bu hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, eski hisse senetleriyle ilişkilendirilmeksizin, fiilen kurumun aktifine girdikleri tarih esas alınacaktır.

4.2.1.2. DEVİR VE BÖLÜNME HALLERİNDE İKTİSAP TARİHİ

KVK'nun 19 ve 20. maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir, tam ve kısmi bölünme hallerinde, devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının iktisap tarihi olarak, devir alınan veya bölünen kurumdaki iktisap tarihi esas alınacaktır.

4.2.1.3. AYNI KURUMA AİT İŞTİRAK HİSSELERİNİN İKTİSABINDA 2 YILLIK SÜRENİN TESPİTİ

Kurumlar vergisi mükelleflerinin, aynı kuruma ait değişik tarihler itibarıyla iktisap ettikleri iştirak hisselerinin bir kısmını satmaları durumunda, söz konusu iştirak hisselerinin iki tam yıl aktifte yer alma şartını sağlayıp sağlamadığının tespitinde ilk giren ilk çıkar (FIFO) yönteminin kullanılması gerekmektedir.

4.2.2. SATIŞ KAZANCININ FON HESABINDA TUTULMASI

İştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışında kazanç, satış işlemi ile birlikte doğacağından, satış işlemi ister peşin isterse vadeli olarak yapılmış olsun istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanacaktır.

Bu değerlerin satışından elde edilecek kazancın istisnadan yararlanan kısmının, pasifte özel bir fon hesabına alınması ve satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar söz konusu fon hesabında tutulması gerekmektedir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, satışın yapıldığı yılı izleyen hesap döneminin başından itibaren kazancın beyan edildiği döneme ait KV beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, istisnadan yararlanacak olan kazanç tutarı, satışın yapıldığı dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup KV beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnadan yararlanılabilecektir. Anılan istisnadan geçici vergi dönemleri itibarıyla da yararlanılması mümkün olup belirtilen süre zarfında söz konusu kazancın fon hesabına alınmaması durumunda, KV beyannamesinde istisnadan yararlanılabilmesi mümkün olmadığı gibi geçici vergi dönemleri itibarıyla yararlanılan istisna nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergilerden kaynaklanan vergi ziyayı cezası ve gecikme faizinin ayrıca aranacaktır.

Fon hesabına alınan kazanç tutarının mükelleflerce sermayeye ilavesi mümkün bulunmaktadır. Ancak, fon hesabına alınan kazanç tutarının sermayeye ilave dışında, beş yıl içinde başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılması ya da kurumun tasfiyesi halinde, istisna uygulanması nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergiler, vergi ziyayı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

İstisna, satış kazancının %75'ine uygulandığından, kazancın tamamının fon hesabına alınma şartı bulunmayıp, sadece istisnadan yararlanan kazanç kısmının söz konusu fon hesabına alınması yeterlidir.

Öte yandan, istisna uygulamasında mükelleflerin kazancın belli bir kısmı için istisnadan yararlanabilmeleri mümkün bulunmaktadır. İstisnadan kısmen yararlanılması halinde, yararlanılmayan bu kazanç tutarı için sonraki yıllarda istisnadan yararlanılabilmesi mümkün değildir. İstisnadan yararlanması öngörülen kazanç kısmının fon hesabına alınan kazanç kısmından büyük olamayacağı da tabiidir.

Örnek 1: 5 Mayıs 2017 tarihinde iştirak hissesi satışından 200.000.- TL kazanç elde edilmiş ve bu kazanç tutarının %75'i olan 150.000.- TL için 2017 yılı geçici vergi dönemlerinde ve yıllık KV beyannamesinde istisnadan yararlanılmıştır. İstisnadan yararlanılan bu tutarın pasifte özel bir fon hesabına alınması ve fon hesabında bulunan bu tutarın 31/12/2022 tarihine kadar da sermayeye ilave dışında başka bir hesaba aktarılmaması veya işletmeden çekilmemesi gerekmektedir.

Peşin satışlarda olduğu gibi vadeli satış halinde de satıştan doğan kazanç kısmının %75'i, beş yıl süreyle özel bir fon hesabında tutulmak şartıyla satışın yapıldığı dönemde istisnadan yararlanabilecektir. Ancak, satış bedelinin tamamının, satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi şarttır. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir. Bu nedenle, mükelleflerin istisna uygulayabilecekleri kazanç tutarını doğru olarak belirlemeleri gerekmektedir.

Örnek 2: Maliyet bedeli 200.000.- TL olan bir iştirak hissesi, 2017 yılında 1.000.000.- TL'ye vadeli olarak satılmıştır. Satışa ilişkin tahsilat 2017 yılında 300.000.- TL, 2018 yılında 300.000.- TL, 2019 yılında 300.000.- TL ve 2020 yılında 100.000.- TL olarak gerçekleştirilecektir. Ancak kurum, kazancın %75'ini ($800.000 \times \%75 = 600.000.-$ TL) 2017 yılı içinde özel bir fon hesabına almış bulunmaktadır.

2020 yılında tahsil edilecek 100.000.- TL'ye isabet eden $[(100.000 \times \%80) \times \%75=]$ 60.000.- YTL kazanç kısmı için istisnadan yararlanılabilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu kazanç tutarına istisna uygulanmış olması halinde, istisnaya konu olan 60.000.- TL nedeniyle 2017 hesap dönemine ilişkin olarak tahakkuk etmesi gereken KV (geçici vergi dahil) vergi ziyayına uğramış olacağından vergi aslı, vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecektir.

2017 yılı beyannamesinin verilmesi sırasında, mükellef kurum tarafından, satıştan elde edilen kazanç 800.000.- TL olmasına rağmen, istisna kazanç tutarının $[(900.000 \times \%80) \times \%75=]$ 540.000.- TL olarak uygulanması halinde, vergi ziyayının varlığından bahsedilemeyecektir.

4.2.3. FON HESABINDA TUTULAN KAZANÇLARIN İŞLETMEDEN ÇEKİLMEMESİ

İstisna uygulamasında, satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulması gereken kazançların, beş yıl içinde fon hesabından başka bir hesaba (sermayeye ilave hariç) nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, dar mükellef kurumlar tarafından yurt dışına transfer edilmesi veya bu süre içinde işletmenin tasfiyeye girmesi halinde, bu işlemlere tabi tutulan kazanç kısmı için uygulanan istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, Vergi Usul Kanunu (VUK) uyarınca vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte alınacaktır.

Fon hesabında tutulması gereken süreden, satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar olan sürenin anlaşılması gerekmektedir. Kazancın sermayeye ilave edilmesi durumunda da aynı süre geçerli olacaktır.

Bu istisnanın amacı kurumların sermaye yapılarının güçlendirilmesi, finansman sıkıntılarının giderilmesi ve bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerinde daha etkin bir şekilde kullanılmasına imkan sağlamak ve işletmelerin finansal bünyelerini güçlendirmektir. Tasfiyeye giren şirketlerde ise böyle bir amacın olamayacağı açıktır. Bu nedenle, istisna uygulamasında satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar tasfiyeye girilmiş olması halinde, fon hesabında tutulması gereken kazancın işletmeden çekildiği kabul edilecektir.

Örnek 1: Kurum (A)'nın iki yıldan uzun süre aktifinde bulunan iştirak hissesini 15/10/2016 tarihinde satılmış, satış sonrası oluşan kazancın %75'i de bir fon hesabına alınmıştır. İstisnadan yararlanılabilmesi için söz konusu hesapta bulunan tutarın 31/12/2021 tarihinden önce fon hesabından çekilmemesi ve aynı şekilde bu tarihten önce de işletmenin tasfiyeye girmemiş olması gerekmektedir.

KVK uyarınca gerçekleşecek devir ve tam bölünme hallerinde, söz konusu fon hesabının, devralan kurumların bilançolarına aynen aktarılması gerekeceğinden, bu işlem işletmeden çekiş olarak değerlendirilmeyecektir.

Örnek 2: Kurum (A) iki yıldan uzun süre aktifinde bulunan iştirak hissesini 5/10/2016 tarihinde satmış ve satıştan doğan kazancın %75'i istisna uygulamasına konu edilmiştir. Kurum (A) tarafından özel bir fon hesabına alınan kazanç, 31/12/2021 tarihinden önce başka bir hesaba (sermayeye ilave hariç) nakledilemeyecek veya işletmeden çekilemeyecek ya da dar mükellef kurumlar tarafından yurt dışına transfer edilemeyecektir. Aynı şekilde bu süre içinde işletmenin tasfiyeye girmemiş olması da gerekmektedir.

Kurum (A)'nın 20/6/2019 tarihinde Kurum (B) ile devir suretiyle birleşmesi halinde fon hesabı, mukayyet değeri ile Kurum (B)'ye devredileceğinden, Kurum (A) bünyesinde yapılacak herhangi bir işlem bulunmamaktadır. Kurum (B) tarafından söz konusu fon hesabının 31/12/2021 tarihinden önce sermayeye ilave dışında başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi veya kurumun tasfiyeye girmesi halinde bu işlemlere tabi tutulan kazanç kısmı için zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte alınacaktır.

Öte yandan, fon hesabında tutulan kazancın beş yıl içinde veya beş yıl geçtikten sonra işletmeden çekilmesinin kâr dağıtımı sayılacağı tabiidir.

4.2.4. MENKUL KIYMET TİCARETİ İLE UĞRAŞILMAMASI

Menkul kıymet ticareti ile uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları istisna kapsamındaki değerlerin satışından elde ettikleri kazançlar istisna kapsamı dışındadır.

İstisna uygulaması esas itibarıyla bütün kurumlar için geçerlidir. Ancak, faaliyet konusu menkul kıymet ticareti olan kurumların bu amaçla iktisap ettikleri ve ellerinde tuttıkları kıymetlerin satışından elde ettikleri kazançlar için istisnadan yararlanmaları mümkün değildir. Satışa konu edilen kıymetlerin iki tam yıl kurum aktifinde kayıtlı olması da durumu değiştirmeyecektir.

Menkul kıymet ticareti ile uğraşan mükelleflerin, iştirak amaçlı olmayıp ticari amaçla elde ettikleri iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazançlar da elde tutulma süresine bakılmaksızın istisna kapsamı dışında bulunmaktadır.

Öte yandan, menkul kıymet ticareti ile uğraşan mükelleflerin doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği ortaklık payları istisna uygulamasına konu olabilecektir.

Uygulamada çok sıkça karşılaşılan durumlardan birisi de menkul kıymet ticareti ile uğraşılmaması şartının "fiilen" aranılıp aranmayacağıdır. Bir başka ifadeyle fiilen menkul kıymet ticareti ile uğraşmayan (uğraşıp uğraşmadığı sorgulanmayan) şirketlerin sadece ana sözleşmelerinde menkul kıymet ticareti ile uğraştığı yönünde açıklamalar içermesi yeterli görülüp istisna hükmünden faydalanmaması söz konusu olacak mıdır?

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 05.07.2012 tarih B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 5-2287 sayılı özelgesinde şu görüşlere yer verilmiştir.

“ Özelge talep formunuz ekinde yer alan ticaret sicil gazetesinin incelenmesinden şirketinizin faaliyet konuları arasında aracılık etmemek koşulu ile tahvil ve benzeri her türlü menkul kıymetin ihraç edilmesi, alınıp satılması ve üzerinde her türlü hukuki tasarrufta bulunulması, kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişilerine ait hisse senetleri, tahviller ve sair menkul kıymetlerin aracılık etmemek kaydıyla alınıp satılması, şirket konusu ile ilgili olarak her türlü gayrimenkulün iktisabı, kiralanması, kiraya verilmesi, alınması ve satılması faaliyetlerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, faaliyet konuları arasında menkul kıymet ve taşınmaz ticareti bulunan şirketinizin sahip olduğu iştirak hisselerinin satışından elde edilen kazançla ilişkin olarak KVK'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen istisna hükmünden yararlanılması mümkün bulunmamaktadır.

Bu konudaki benzer özelgelere taşınmazların satışına yönelik olarak yine KVK 5/1-e de yer alan istisna düzenlemesinde de rastlamaktayız. (Taşınmazların elden çıkarılmasına yönelik istisnaya ilişkin, istisnadan yararlanma şartlarından birisi taşınmaz ticareti ile uğraşılmasıdır.)

“Taşınmaz ticareti ile uğraşan kurumların bu amaçla ellerinde bulundurdukları taşınmazlar” ifadesi kapsamında taşınmaz satışına ilişkin vergi istisnaları dışında kalacak kazanç ve teslimlerin tespitine yönelik analizlerin, taşınmazın elde bulundurulma amacı gözetilerek yapılması kanuni düzenlemelerin lafzı ve konuluş amacına uygun bir yaklaşım olacaktır. Dolayısıyla istisna kapsamına girecek işlemlerin “taşınmazın elde bulundurulma amacı” gözetilerek “faaliyet konusu” unsuru odaklı değil, “taşınmaz “unsuru odaklı yapılması gerekmektedir.³

Bu görüşü iştirak hissesi satışına da teşmil etmek mümkündür. Yukarıda sayılan özelgede belirtilen görüşlere katılmadığımızı, önemli olanın menkul kıymet ticareti ile “fiilen uğraşılıp uğraşılmadığını” belirleyerek ona göre hüküm tesis etmenin daha doğru olacağını düşünmekle birlikte, mükelleflerin Gelir İdaresi Başkanlığı'nın görüşünü de göz ardı etmemeleri gerektiğini önermekteyiz.

4.2.4.1. HOLDİNG ŞİRKETLERİN DURUMU

Türk Ticaret Kanunu'na (TTK) göre, gayesi esas itibarıyla başka işletmelere iştiraktan ibaret olan holding şirketlerin (aktiflerinde iştirak amacıyla iktisap edildiği ve elde tutulduğu ispat ve tevsik edilen iştirak hisseleri hariç olmak üzere) iştirak hisselerinin satışından doğan kazançlar için istisna uygulanması söz konusu olmayacaktır.

Bu çerçevede, şirketlerin iktisap ettikleri diğer şirketlere ait hisse senetlerini veya ortaklık paylarını, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği uyarınca "11-Menkul

³ Engin Özden, “Taşınmaz Satılma İlişkin Vergi İstisnalarında Şirket Sözleşmesinde Faaliyet Konuları Arasında Taşınmaz Ticareti Bulunması Sorunu, Vergi Sorunları Dergisi, , Sayı: 358, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Yayını, Temmuz 2018, s.22.

Kıymetler" veya "24-Mali Duran Varlıklar" gruplarındaki hesaplarda izlemeleri gerekmektedir. Kısa vadeli fiyat değişimlerinden yararlanarak kâr elde etmek amacıyla, geçici bir süre elde tutulmak üzere alınan hisse senetleri veya ortaklık payları "11-Menkul Kıymetler" grubundaki hesaplarda izlenmektedir. Holding şirketlerin söz konusu hesapta izlenmesi gereken hisse senetleri veya ortaklık paylarının bulunması halinde, bunların satışından doğan kazançlar, istisnadan yararlandırılmayacaktır. Ancak, holding şirketlerin "24-Mali Duran Varlıklar" grubundaki hesaplarda izlemesi gereken iştirak hisselerinin satışından doğan kazançların ise diğer şartların da sağlanmış olması halinde, sözü edilen istisnadan yararlanabilecektir.

4.3. DİĞER HUSUSLAR

4.3.1. İŞTİRAK HİSSELERİNİN PARA KARŞILIĞI OLMAKSIZIN DEVİR VE TEMLİKİ, TRAMPASI

İstisna uygulanabilmesi için iştirak hisselerinin satılması ve bu işlemde bir kazanç elde edilerek, satan kurumun mali yapısında bir iyileşmenin olması gerekmektedir. Bu nedenle, söz konusu aktif kalemlerin para karşılığı olmaksızın devir ve temlik, trampası gibi işlemler istisna kapsamına girmemektedir.

Bir mal veya hakkın başka bir mal veya hak ile değiştirilmesini ifade eden trampa işlemlerinde de söz konusu istisna hükmü uygulanmayacaktır.

Bu tür kıymetlerin mevcut borçlar karşılığında rızaen veya icra yoluyla devredilmesi işlemleri ise kurumların finansman olanaklarını artıracığından istisna uygulaması kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

İstisna uygulamasında, her şeyden önce satış bedelinin nakit olarak tahsil edilmesi gerekmektedir. Nakit olarak tahsil edilmese de her an nakde dönüştürülmesi kolay altın, Devlet tahvili, Hazine bonosu, Toplu Konut İdaresince çıkarılan veya İMKB’de işlem gören hisse senetleri, tahvil ve bonolar ile de tahsil edilebilmesi mümkündür. Ancak, bu kıymetlerin en geç iki yıllık tahsil süresinin sonuna kadar nakde dönüştürülmesi gerekir.

4.3.2. BEDELSİZ OLARAK ELDE EDİLEN HİSSE SENETLERİNİN SATIŞINDAN SAĞLANAN KAZANÇLARIN DURUMU

Sermaye yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması neticesinde sermaye artırımını nedeniyle verilecek bedelsiz hisse senetlerinin, bu şirkete iştirak edenler yönünden aktif ve pasiflerinde bir artışa neden olmaması gerekir.

Dolayısıyla, bedelsiz hisse senetleri nedeniyle aktifte tutulan hisselerin sadece adedi değişecek, bedelinde değişme olmayacaktır.

Dönem kârından ayrılan yedekler kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde ise bu işlem sonucu ortaklara bedelsiz hisse senedi verilmesi ile fiilen kâr payı dağıtılması arasında fark bulunmamaktadır. Her iki halde de ortaklar, kurum bünyesinde oluşan kârlar üzerinde tasarrufta bulunma imkanına sahip olmaktadır. Dolayısıyla, kâr yedeklerinden karşılanan sermaye artırımları sonucunda ortaklarca bedelsiz iştirak hissesi iktisap edilmesi durumunda, alınan bu iştirak hisseleri nominal bedelle iştirak hesaplarında izlenecek ve iştirak kazançları istisnası nedeniyle kurumlar vergisine tabi tutulmayacaktır.

İştirak edenler yönünden bedelsiz olarak elde edilen hisse senetlerinin satışından doğan kazançların %75'i de maddede yer alan şartlar dahilinde kurumlar vergisinden istisna edilecektir.

4.3.2.1. KAR YEDEKLERİNDEN YAPILAN SERMAYE ARTIŞI SONUCU EDİNİLEN İŞTİRAK HİSSELERİNE İLİŞKİN DANIŞTAY TARAFINDAN VERİLEN KARARLAR

Kar yedeklerinden sermaye artışı yapılarak bedelsiz hisse senedi verilmesi halinde bu işlem ile kar dağıtımı yapılması arasında bir fark yoktur. Yukarıda da zikredildiği üzere Kurumlar Vergisi Tebliği'nin ilgili bölümü aşağıdaki gibidir.

"Dönem kârından ayrılan yedekler kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması halinde ise bu işlem sonucu ortaklara bedelsiz hisse senedi verilmesi ile fiilen kâr payı dağıtılması arasında fark bulunmamaktadır. Her iki halde de ortaklar, kurum bünyesinde oluşan kârlar üzerinde tasarrufta bulunma imkanına sahip olmaktadır. Dolayısıyla, kâr yedeklerinden karşılanan sermaye artırımları sonucunda ortaklarca bedelsiz iştirak hissesi iktisap edilmesi durumunda, alınan bu iştirak hisseleri nominal bedelle iştirak hesaplarında izlenecek ve iştirak kazançları istisnası nedeniyle kurumlar vergisine tabi tutulmayacaktır."

Tebliğin bu bölümü ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı ile Yargı arasında öteden beri süre gelen bir uyuşmazlık bulunmaktadır.

Danıştay 4. Dairesi 1 numaralı KV Tebliğinin yukarıda belirtilen 5.6.2.4.3 numaralı bölümünü 14.06.2017 tarih ve E: 2013/2591 sayılı kararı ile iptal etmişti. İptal kararının gerekçesinde özetle şu görüşlere yer verilmişti.

- Sermayenin özkaynaklar kullanılarak artırılması, hem sermayede hem de pay sayısında artışa neden olmamakla birlikte, bu halde şirkete dışarıdan bir katkı söz konusu değildir. Bu nedenle, yapılan sermaye artırımının şirketin mal varlığını artırıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, böyle bir sermaye artırımını nedeniyle oluşan payları temsil eden hisse senetlerinin ortaklara dağıtılması halinde ortakların mal varlığında bir artış meydana gelmemektedir.

- Kâr yedeklerinin sermayeye eklenmesi ile sermaye yedeklerinin sermayeye eklenmesi arasında, iştirak edenlerin mal varlığı yönünden bir farklılık bulunmamaktadır.

- Gelir Vergisi Kanunu'nun 94. maddesinde yer alan, kârın sermayeye eklenmesinin kâr dağıtımını sayılmayacağına ilişkin düzenleme, Kanun koyucunun sermayeye eklenen kâr ortaklar açısından elde edilmiş bir kazanç olarak kabul etmediğini göstermektedir.

- Kurum kazancı sermayeye eklenerek gerçekleştirilen sermaye artırımını sonucu elde edilen bedelsiz hisse senetleri nedeniyle iştirak kazancı elde edildiğinden bahsedilemez.

Bu karar sonrasında; kar yedeklerinden sermaye artışı yapılması ile edinilen iştirak hisseleri için, tıpkı sermaye yedeklerinden yapılan sermaye artışı sonucu edinilen iştirak hisselerinde olduğu gibi, bir kayıt yapılmayacak, iştirakin mevcut maliyet tutarı değişmeyecekti. Bu şekilde bedelsiz olarak edinilen hisse senetleri için herhangi bir ilave maliyet kaydı yapılmayacağından, söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılması durumunda satış kazancının, diğer seçeneğe göre daha yüksek çıkması gibi bir durum söz konusu idi.

Söz konusu iptal kararı sonrası, 1 numaralı KV Tebliği'nin 5.6.2.4.3 numaralı bölümünün iptal edildiği Gelir İdaresi Başkanlığı'nın web sayfasında yer alan 1 Numaralı KVK Genel Tebliği'nin söz konusu bölümünde ilan edilmişti.

Danıştay'ın söz konusu iptal kararı Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 07.02.2018 tarih ve Esas No: 2017/626, Karar No: 2018/51 sayılı Kararı ile bozulmuştur. Söz konusu bozma kararı sonrası, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın web sayfasında yer alan 1 Seri Nolu KVK Genel Tebliğinin 5.6.2.4.3 numaralı bölümünün iptal edildiğine ilişkin ibare 03.08.2018 tarihinde kaldırılmış ve tekrar ilk düzenlemeye dönülmüştür. Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulunun bozma kararının gerekçesi özetle aşağıdaki gibidir.

- Kâr yedeklerini kullanarak sermaye artışı gerçekleştiren şirketin ödenmiş sermayesi, artırılan tutar kadar artmaktadır. Ortaklar açısından bakıldığında, iştirak edilen şirketteki sermaye artışı nedeniyle sahip olunan hisse senedinin sayısı artacağı gibi iştirakin değeri de artacağından, bu durumun, ortaklara doğrudan kâr payı dağıtımından bir farkı

bulunmamaktadır. Dolayısıyla; kâr payı niteliğini haiz olan bu iştirak kazançlarının, Kanunda sayılan istisnaya ilişkin kurallar dışında, vergiye tabi kurum kazancına dahil edilmesi gerekmektedir

- Kurumlar Vergisi Kanununun 15'inci maddesinin 2'nci fıkrasında, vergiden muaf olan kurumlara dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılacağı belirtilmiş; 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesinin 6/b-i bendinde, tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan kâr payları; 6/b-ii bendinde ise tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye'de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kâr payı elde edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan kâr payları üzerinden vergi kesintisi yapılacağı hükme bağlanmış, her bir düzenlemede yer verilen parantez içi hüküm ile kârın sermayeye eklenmesinin kâr dağıtımını sayılmayacağı belirtilmiştir

- Bu düzenlemelerde yer alan "kârın sermayeye eklenmesinin kâr dağıtımını sayılmayacağı" yolundaki, sadece değinilen maddelerde sayılan kişi ve kurumlara yönelik hüküm ifade eden kuralın, dava konusu düzenlemeyi hukuka aykırı kılan bir gerekçe olarak nitelendirilemeyeceği açıktır.

- Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, dönem kârından ayrılan yedekler kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunulması sonucunda ortaklara bedelsiz hisse senedi verilmesi ile fiilen kâr payı dağıtılması arasında fark bulunmadığı yolundaki dava konusu düzenleyici işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Son tahlilde, Danıştay'ın bozma kararı sonrası tebliğin iptal edilen bölümü tekrar yürürlüğe girmiştir. Maliye Bakanlığı tarafından farklı bir düzenleme yapılmadığı ve/veya bu konu tekrar ihtilaf konusu yapılmadığı sürece belirtilen şekliyle işlem tesis edilmeye devam edilecektir.

4.3.2.2. SERMAYE ARTIRIMLARI DOLAYISIYLA SAHİP OLUNAN HİSSE SENETLERİNİN ALIŞ TARİHİ VE BEDELLERİNİN TESPİTİ

Konu ile ilgili açıklamalar 257 seri numaralı GVK Tebliğinde yapılmıştır.

Sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi olarak daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Bedelli sermaye artırımını sebebiyle rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış tarihi olarak, sahip olunan eski hisse senetlerinin alış tarihi esas alınacaktır.

Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedelinin, sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

Kar yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunması halinde, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de alış bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin alış bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Örnek: (Bedelsiz Sermaye Artırımı-Sermaye Yedekleri)

(A) A.Ş., 10.02.2016 tarihinde (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 2.000 adedini toplam 15.000 TL bedel ödeyerek satın almıştır. (Z) A.Ş. tamamı sermaye yedeklerinden karşılanmak suretiyle 15.06.2016 tarihinde %50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. Bay (A)'ya, bu işlem dolayısıyla 1.000 adet hisse senedi verilmiştir.

Bu durumda (A) A.Ş.'nin bedelsiz sermaye artırımını sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedine tekabül eden maliyet bedeli, ödenen 15.000 TL'nin, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle $(15.000: 3.000=)$ 5 TL olarak belirlenecektir.

Örnek: (Bedelsiz Sermaye Artırımı- Kar Yedekleri)⁴

(B) Ltd. Şti. 24.11.2016 tarihinde (Y) A.Ş.'ne olan hisse senetlerinden 1.000 adedini toplam 22.000 TL bedel ödeyerek satın almıştır. (Y) A.Ş. tamamı kar yedeklerinden karşılanmak suretiyle 11.06.2017'de %50 oranında sermaye artırımına gitmiştir. (B) Ltd. Şti.'ne bu işlem dolayısıyla 500 adet hisse verilmiştir. Söz konusu hisse senetlerinin itibari değeri 20 TL/adettir.

Bu durumda (B) Kurumunun bedelsiz sermaye artırımını sonrasında sahip olduğu her bir hisse senedine tekabül eden maliyet bedeli, ilk alınan hisse senetleri için ödenen 22.000 TL ile sermaye artırımını nedeniyle alınan 500 adet hisse senedinin itibari değeri $(500* 20=)$ 10.000 TL'nin toplamının, sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle $(32.000/1.500=)$ 21,33 TL olarak belirlenecektir.

⁴ Vural, s. 230.

Örnek: (Bedelli Sermaye Artırımı)

(X) A.Ş., (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06.02.2016 tarihinde 4.000 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 03.07.2016 tarihinde %50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiş olup, rüçhan hakkı kullanım fiyatı 1 TL olarak açıklanmıştır.

(X)A.Ş., rüçhan hakkını kullanmak suretiyle 500 TL ödeyerek 500 adet hisse senedi elde etmiştir.

(X) A.Ş.'nin sermaye artırımı dolayısıyla elde etmiş olduğu hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının, sermaye artırımı sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle şu şekilde hesaplanacaktır;

$$4.000 + 500 = 4.500 \text{ TL}$$

$$4.500 / 1.500 = 3 \text{ TL}$$

Rüçhan hakkı kuponlarının satışı halinde maliyet bedeli ise şu şekilde belirlenecektir.

Sahip olunan bir hisse senedine ilişkin yeni pay alma kuponunun, hisse senedinden bağımsız olarak satışı halinde kupon maliyeti, mevcut hisse senetlerinin alış bedeli ile rüçhan hakkı kullanılarak alınan hisse senetleri için ödenen bedel (rüçhan hakkı kullanma maliyeti) toplamının, mevcut ve elde edilecek hisse senedi sayısına bölünmesi sonucu bulunacak tutarla rüçhan hakkı kullanma fiyatı arasındaki farkın sermaye artırım oranıyla çarpılması suretiyle hesaplanacaktır.

$$\text{Kupon Maliyeti} = \left\{ (\text{Mevcut Hisse Senetlerinin Alış Maliyeti} + \text{Rüçhan Hakkı Kullanma Maliyeti}) / (\text{Mevcut Hisse Senetlerinin Sayısı} + \text{Elde Edilecek Hisse Senetleri Sayısı}) - \text{Rüçhan Hakkı Kullanım Fiyatı} \right\} * \text{Sermaye Artırım Oranı}$$

Kupon maliyeti, hisse senedinin orijinal maliyetinden düşülerek elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti izlenebilecektir.

Örnek:

(X) Ltd. Şti., (Z) A.Ş.'ye ait hisse senetlerinden 1.000 adedini 06.02.2016 tarihinde 10.000 TL ödemek suretiyle satın almıştır. (Z) A.Ş., 01.07.2016 tarihinde %50 oranında bedelli sermaye artırımına gitmiştir. Rüçhan hakkı kullanım fiyatı ise 1 TL olarak açıklanmıştır.

(X) Ltd. Şti. 'in sermaye artırımı nedeniyle elde ettiği rüçhan hakkı kuponunu satması halinde kupon maliyeti $\left\{ \frac{(10.000 + 500)}{(1.000 + 500)} - 1 \right\} * \% 50 = 3 \text{ TL}$ olacaktır.

Elde tutulmaya devam edilen hisse senetlerinin maliyeti ise $(10 - 3) = 7 \text{ TL}$ 'dir.

Kupon maliyetinin baz/referans fiyat formülleri kullanılarak aşağıdaki şekilde hesaplanması da mümkündür.

$$\text{Kupon Maliyeti} = \left(\frac{10 + (1 \times \% 50)}{1 + 0,5} - 1 \right) \times \% 50$$

4.3.3. GRUP ŞİRKETLERİ ARASINDAKİ İŞLEMLERİN DURUMU

İstisnanın temel amacı, kurumların mali yapılarının güçlendirilmesinin teşviki olduğundan, ekonomik açıdan şirketlere ilave imkân sağlamayan işlemler istisna kapsamı dışında kalacaktır.

Grup şirketlerinin her birinin ayrı tüzel kişilikleri bulunduğundan, her bir şirketin söz konusu istisnadan yararlanabilmesi mümkündür.

Ancak, satış işleminin istisnanın amacına aykırı olarak işletmeye nakit girişi olmaksızın gerçekleştirilmesi halinde istisna uygulanmayacaktır.

Ayrıca, bağlı ortaklığın yapacağı sermaye artırımını sonucu doğacak sermaye taahhüdüne karşılık olmak üzere iştirak hisselerinin aynı sermaye olarak bağlı ortaklığa devredilmesi halinde, bağlı değer başka bir bağlı değere (iştirak hissesine) dönüşmüş olduğundan söz konusu istisnadan yararlanılamayacaktır.

4.3.4. KAZANCIN HESAPLANMASI, KUR FARKI VE VADE FARKLARININ DURUMU

Vergi Usul Kanunu uyarınca vergiyi doğuran olayın gerçek mahiyeti esas olduğundan, istisna kazancın hesaplanmasında, muvazaa hali ve örtülü kazanç dağıtım hükümleri saklı kalmak kaydıyla, fiili satış bedeli esas alınacaktır.

Bunun dışında çeşitli ölçüler dikkate alınarak, fiilen gerçekleşen satış fiyatının altında veya üstünde bir istisna tutarının hesaplanması söz konusu olmayacaktır.

Satış kazancı, satış işlemi ile birlikte oluşacağından istisna, satışın yapıldığı dönemde uygulanacaktır. İstisna kapsamındaki değerlerin satışından kaynaklanan alacaklar için alınan faiz, komisyon ve benzeri gelirler, istisna kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Aynı şekilde, satış bedelinin döviz cinsinden belirlenmesi durumunda ortaya çıkan kur farklarının da istisna kazancın tespitinde dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır.

Döviz üzerinden veya vadeli olarak gerçekleşen satışlarda, yabancı paraların ya da alacakların değerlemesinden kaynaklanan unsurlar vergi matrahının tespitinde gelir veya gider unsuru olarak dikkate alınacaktır.

Örneğin; işletme aktifinde 1.000.000.- TL maliyet bedelli iştirak hissesi, 11 Temmuz 2016 tarihinde 1.500.000 ABD Doları bedelle vadeli olarak satılmıştır.

Satış bedelinin, 500.000 ABD Doları peşin olarak alınmış olup

- 500.000 ABD Doları 11 Temmuz 2017,
- 500.000 ABD Doları da 11 Temmuz 2018 tarihinde tahsil edilecektir.

(Satış tarihindeki döviz kuru; 1 ABD Doları = 2,9.- TL olarak varsayılmıştır.)

Buna göre,

Satış bedeli 1.500.000 x 2,9 = 4.350.000.- TL

Satış kazancı 4.350.000 – 1.000.000 = 3.350.000.- TL

İstisna kazanç tutarı 3.350.000 x %75 = 2.512.500 TL

Fona alınacak kazanç tutarı, 2.512.500.- TL olacaktır.

Döviz üzerinden yapılan bu satışta, yabancı paraların ya da alacakların değerlemesinden kaynaklanan artış veya azalışlar istisna kazanç tutarını etkilemeyeceği gibi fonda tutulan kazanç tutarını da değiştirmeyecektir.

4.4. İSTISNA UYGULAMASINDA ÖZELLİKLİ DURUMLAR

4.4.1. GELİR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ AÇISINDAN LİMİTED ŞİRKET VE ANONİM ŞİRKET HİSSELERİNİN ELDEN ÇIKARILMASI DURUMUNDA VERGİLEME

GVK'nun mük. 80. Maddesine göre; aşağıda yazılı mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançlarıdır.

"1. İvazsız olarak iktisap edilenler ile tam mükellef kurumlara ait olan ve iki yıldan fazla süreyle elde tutulan hisse senetleri hariç, menkul kıymetlerin veya diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar.

..."

Görülebileceği üzere, tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerini ellerinde bulunduranlar bu hisse senetlerini iki yıldan az süreyle elde tutuyorlarsa, hisse senetlerinin

elden çıkarılmasından elde ettikleri kazanç değer artış kazancı olarak değerlendirilecek ve gelir vergisine tabi olacaktır.

Şayet söz konusu hisse senetleri iki yıldan uzun süreyle elde tutuluyorsa, hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazancın tutarı ne olursa olsun herhangi bir vergileme söz konusu olmayacaktır.

232 seri numaralı GVK Genel Tebliği, **hisse senetlerinin iktisap tarihi** konusunda açıklamalarda bulunmuştur. Buna göre;

- Genel olarak hisse senedi üzerinde tasarruf hakkına sahip olunan tarihin iktisap tarihi olarak dikkate alınması gerekmektedir.

- Sermaye ve kar yedeklerinin sermayeye eklenmesi dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi olarak, daha önceden sahip olunan hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır.

- Şirketler tarafından sermaye artırımına gidildiği durumlarda, ortaklar rüçhan haklarını kullanmak suretiyle artırılan sermayeyi temsil eden hisse senetlerini almaktadırlar. Hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de iktisap tarihi olarak sahip olunan eski hisse senetlerinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Ortakların rüçhan haklarını sınırlamak suretiyle sermaye artırımını temsil eden hisse senetlerinin satılması durumunda ise yeni bir alım işleminin gerçekleştiği kabul edilecektir.

- Belirli bir şirketin hisse senedinden değişik tarihlerde alımlar yapıldıktan sonra, alınan hisse senetlerinin bir kısmının elden çıkarılması halinde mükellefler elden çıkarılan hisse senetlerinin hangi işlem ile alındığı konusunda serbestçe karar verebilecektir.

Hisse senetlerinin satışından doğan değer artışının nasıl hesaplanacağı GVK'nun mük. 81. maddesinde "safı değer artışı" başlığı ile açıklanmıştır. Buna göre; değer artışında safı kazanç, elden çıkarma karşılığında alınan para ve ayınlarla sağlanan ve para ile temsil edilebilen her türlü menfaatlerin tutarından, elden çıkarılan mal ve hakların maliyet bedelleri ile elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderlerin ve ödenen vergi ve harçların indirilmesi suretiyle bulunur.

Yine aynı maddeye göre değer artış kazancı hesaplanırken, hisse senetlerinde maliyet bedeli endekslemesi yapılmaktadır. Buna göre; hisse senetlerinin elden çıkarılmasında iktisap bedeli, elden çıkarılan hisse senedinin, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyat endeksindeki artış oranında artırılarak tespit edilecektir.

232 seri nolu GVK Genel Tebliğinde; **sermaye artırımını dolayısıyla hisse senedi edinilmişse söz konusu hisse senetlerinin maliyet bedelinin nasıl tespit edileceğine** yönelik açıklamalarda bulunulmuştur.

- ***Şirketlerin sermaye yedekleri ile sermaye artırımında bulunmaları halinde***, bu işlem sonrasında gerek önceden sahip olunan gerekse sermaye artırımını dolayısıyla alınan hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedelinin, sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle tespit edilecektir.

- ***Kar yedekleri kullanılmak suretiyle sermaye artırımında bulunması halinde***, bu işlem dolayısıyla sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetlerinin itibari değerleri toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

- ***Şirketler tarafından nakit olarak sermaye artırımına gidildiği durumlarda***, hisse senedi sahipleri tarafından rüçhan hakkı kullanılmak suretiyle itibari değerleri ödenerek sahip olunan hisse senetleri yönünden de maliyet bedeli, daha önce sahip olunan hisse senetlerinin maliyet bedeli ile yeni alınan hisse senetleri için ödenen bedelin toplamının sermaye artırımını sonrasında sahip olunan toplam hisse senedi sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanacaktır.

Hisse senetlerinin iktisap tarihinden itibaren iki yıl içinde elden çıkarılması ve bu işlem sonucunda bir zarar doğması halinde, bu zarar aynı takvim yılı içerisinde elden çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen kazançlardan mahsup edilebilecektir. (232 seri numaralı GVK tebliği)

Son olarak GVK'nun mük. 81 maddesinde yer alan değer artış kazancı uygulamasının sadece tam mükellef kurumlara ait "**hisse senetleri**" açısından geçerli olduğunu vurgulamak istiyoruz. Bu noktada iki hususun altını çizmekte fayda olduğunu düşünüyoruz.

1. Limited Şirketlerde, şirket hisseleri "hisse senedi" ile temsil edilmemektedir. Bu yüzden Limited Şirket hisseleri iki yıldan uzun süre ile elde tutulsa dahi, bu hisselerin elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artış kazancı olarak Gelir Vergisine tabi olacaktır. Bu noktada mükelleflerin herhangi bir tarhiyatla muhatap olmamaları açısından, hisse devri öncesinde Limited Şirketlerin Anonim Şirkete dönüşmesi, bu dönüşüm sonrası Anonim Şirketçe "hisse senedi" basılması ve bu hisse senetlerinin devre konu edilmesidir. Bu noktada bir sonraki bölümde açıklanan Gelir İdaresi Başkanlığının birbirinden farklı görüşlerinin olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

2. 232 nolu GVK Genel Tebliğine göre; Anonim Şirketlerde geçici ilmuhaberler anonim şirketler tarafından hisse senetlerinin yerini tutmak amacıyla çıkartılan menkul kıymetlerdir. Sahiplerine genel kurul toplantılarına katılmak, oy kullanmak, kar payı almak gibi pay sahipliği haklarını kazandıran ilmühaberler, ilgili anonim şirketçe hisse senetleri düzenlenip ortaklara teslim edildiği anda geçerliliğini kaybetmektedir. Dolayısıyla ilmühaberlerin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesinde, GVK'nun hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançların vergilendirilmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir.

4.4.2. LİMİTED ŞİRKETİN NEVİ DEĞİŞTİREREK ANONİM ŞİRKETE DÖNÜŞMESİ HALİNDE HİSSELERİN İKTİSAP TARİHİ

Çalışmamızın 4.2.1.1. bölümünde değinildiği üzere; Kurumların mevcut hisse senetleri dolayısıyla ellerinde bulunan rüçhan hakkı kuponları karşılığında itibari değeriyle yeni hisse senedi iktisap etmeleri halinde, yeni iktisap edilen söz konusu hisse senetleri açısından iktisap tarihi olarak, eski hisse senetleri ya da iştirak hissesinin iktisap tarihi esas alınacaktır. Aynı durum, iştirak edilen kurumun nedeni ne olursa olsun yapmış olduğu sermaye artışı dolayısıyla bedelsiz olarak iktisap edilen hisse senetleri açısından da geçerli olacaktır.

Benzer bir mantıkla yakın zamana kadar Maliye Bakanlığı'nın kabulü nevi değişikliği sebebiyle yeni edinilen hisselerin ilk iktisap tarihi olarak, nevi değişikliğine tabi tutulan şirketin sermayesine iştirak edilen tarih dikkate alınmaktaydı. Gelir İdaresi Başkanlığı 20.07.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK mük.80-1027 sayılı muktezasında; *"...Bu hüküm ve açıklamalara göre, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu açısından şirketlerde nevi değişikliği devir hükmünde olduğundan limited şirketinizin Kurumlar Vergisi Kanununun 19 ve 20 nci maddeleri kapsamında anonim şirkete dönüşmesi halinde, limited şirket ortağı olan iki ortağınıza verilecek anonim şirkete ait hisse senetlerinin ilk iktisap tarihi olarak söz konusu iki ortağınızın **limited şirketinizin sermayesine iştirak ettikleri** tarihin dikkate alınması gerekmektedir.*

Öte yandan, nevi değişikliği yaparak anonim şirkete dönüşecek şirketinize ait hisse senetlerinin sahiplerince iki yıldan fazla süre ile elde tutulmuş olması nedeniyle, söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğacak kazançlar değer artışı kazancı kapsamında vergilendirilmeyecektir." Görüşünü benimsemişti.

Ancak Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 14.02.2018 tarih ve 62030549-120(Mük. 80-2017/386) 154561 sayılı özelgesinde görüşünü değiştirdiğini görüyoruz. *"...23/03/2000 tarihli 23998 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 232 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin "2- Hisse Senetlerinin İktisap Tarihi" başlıklı bölümünde;*

"Hisse senetlerinin üç ay süreyle elde tutulduktan sonra satılması halinde doğan değer artış kazancının vergilendirilmeyecek olması hisse senedinin iktisap tarihinin bilinmesini önemli kılmaktadır. Bu nedenle, hisse senedi alım satımı yapanların vergisel yükümlülüklerini tam olarak yerine getirebilmeleri açısından hisse senetlerinin iktisap tarihini izlemeleri gerekmektedir.

Genel olarak hisse senedi üzerinde tasarruf hakkına sahip olunan tarihin iktisap tarihi olarak dikkate alınması gerekmektedir. Bununla birlikte gerçek kişi ortakların şirketin sermaye artırımına gitmesi dolayısıyla sahip oldukları hisse senetlerinin ve aynı hisse senedinden değişik tarihlerde alım yapıldıktan sonra bunların bir kısmının elden çıkarılması halinde elden çıkarılan hisse senetlerinin iktisap tarihinin belirlenmesi farklılık göstermektedir."

açıklamalarına yer verilmiştir.

Yukarıdaki hüküm ve açıklamalara göre; ortağı bulunduğunuz limited şirkete ait ortaklık hakkınız, anonim şirkete dönüşmesinden sonraki bir tarihte (10.05.2017 tarihinde) hisse senedi çıkarılmak suretiyle hisse senedine bağlanmış olduğundan, sahip olduğunuz hisse senetlerinin satışının değer artış kazancı kapsamı dışında değerlendirilmesinin tespitinde, iktisap tarihi olarak şirket hisse senetleri üzerinde tasarruf hakkına sahip olduğunuz **(hisse senetlerinin bastırıldığı)** 10.05.2017 tarihinin esas alınması gerekmektedir.

Yukarıda yer alan özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından daha önce verilen görüşlere ters olduğu gibi, Kurumlar Vergisi düzenlemeleri ile de çelişmektedir. KVK'nun 19. Maddesinde belirtilen şartlar dahilinde nevi değişikliği devir hükmündedir. 1 sayılı KVK Genel Tebliğinde de "KVK'nun 19 ve 20. maddeleri kapsamında gerçekleştirilen devir, tam ve kısmi bölünme hallerinde, devir veya bölünme suretiyle devralınan taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının iktisap tarihi olarak, devir alınan veya bölünen kurumdaki iktisap tarihi esas alınacaktır." düzenlemesi yapılmıştır.

İktisap tarihinin tasarruf hakkına bağlanması da yanlış bir yorumdur. Zira olması gereken iktisap tarihinin mülkiyet hakkına bağlanmasıdır. Hisse senetlerinin ediniminde ise mülkiyet hisselerin ediniminde doğar, hisse senetlerinin basımında değil. Zira Türk Ticaret Kanunu açısından esas olan hissedir (paydır). Hisse senetleri hisseyi temsilen çıkarılan pay sahipliğini gösteren bir ispat aracıdır. Şirketin tür değişimi olması durumunda ise mülkiyet tür değiştirmeden önceki durumda kazanılmıştır. Şirketin türünün değişmesi mülkiyette bir değişiklik yapmamaktadır. Dolayısıyla, limited şirketlerin anonim şirkete dönüşmeleri

halinde anonim şirket pay senetlerinin iktisap tarihi limited şirkete iştirak edilen tarih olmalıdır. İdare son özeldedeki yorumunu bir an önce değiştirmelidir.⁵

4.4.3. İŞTİRAK EDİLEN ŐRKETİN TASFİYE EDİLMESİ HALİNDE İŞTİRAK MALİYETLERİNİN DURUMU

İştirak edilen şirketlerin tasfiyesi sonucunda oluşan zararın, iştirak sahibi şirket tarafından kazancın tespitinde gider olarak yazılıp yazılmayacağı doktrinde öteden beri tartişılan konulardan birisidir.

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 14.04.2006 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01/kvk-14-7026 sayılı özeldeye göre "... iştirakçisi olduğunuz şirketin tasfiyesinin sonuçlanması nedeniyle iştirak hisselerinin herhangi bir değerinin kalmaması halinde ve bu durumun tarafınızdan belgelenmesi kaydıyla envanterden düşmeniz ve kazancınızın tespitinde gider olarak dikkate almanız olanaklı bulunmaktadır" görüşü yer almaktadır.

Bu görüşe rağmen yine Gelir İdaresi Başkanlığının 09.06.2011 tarih ve 4.35.16.01-176300-225 sayılı özeldesinde ise farklı bir görüş bildirilmiştir.

"... 213 sayılı Vergi Usul Kanununun geçici 25 inci maddesinin (I) bendinde,

"Bu madde uyarınca düzeltilen kalemlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farkları maliyet bedeli addolunur. şu kadar ki, amortismanı tâbi olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerinin altında bir bedelle satılması halinde, düzeltilmiş değerle düzeltme öncesi değer arasındaki farka isabet eden zarar, gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınmaz."

hükümüne yer verilmiştir.

Bu hüküm uyarınca, düzeltilen kalemlerin elden çıkarılması halinde, bunlara ilişkin enflasyon düzeltme farklarının maliyet bedeli olarak değerlendirilmesi gerekmekte olup amortismanı tâbi olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerinin altında bir bedelle satılması halinde, düzeltilmiş değerle düzeltme öncesi değer arasındaki farka isabet eden zararın, gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınmaması gerekmektedir.

Öte yandan, 5520 sayılı KVK'nun 6. maddesinde kurumlar vergisinin mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde, GVK'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

⁵ Numan Emre ERGİN, Limited Şirketlerin A.Ş.'e dönüşmesinde Maliye Görüş Değiştirdi", <https://www.dunya.com/kose-yazisi/limited-sirketlerin-anonim-sirkete-donusmesinde-maliye-gorus-degistirdi/419876>, 21.06.2018

193 sayılı GVK'nun başlıklı 38. maddesinde ise bilanço esasına göre ticari kazancın, teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müsbet fark olduğu, bu dönem zarfında işletmeye ilave olunan değerlerin bu farktan indirileceği, işletmeden çekilen değerlerin ise bu farka ilave olunacağı, ticari kazancın bu surette tespit edilmesi sırasında Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümleri ile aynı Kanununun 40 ve 41. maddeleri hükümlerine uyulacağı hükmüne yer verilmiştir.

GVK'nun 40. maddesi ile KVK'nun 8. maddesinde kazancın tespitinde indirilecek giderler sayılmış olup Vergi Usul Kanununun Üçüncü Kitabında "Değerleme" hükümlerine yer verilmiştir.

Anılan maddelerde iştirak hisselerinin, iştirakin tasfiyesi sonucu değerinin kalmaması nedeniyle doğan zararın kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabileceğine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu itibarla, gerek şirketinizin iştirakinin tasfiyesi nedeniyle doğan zararın gerekse bu iştirake ilişkin enflasyon düzeltmesi farkının kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkün değildir.

Yargı ise Gelir İdarenin son görüşünden farklı düşünmektedir. Danıştay 4. Dairesinin 16.10.2001 tarih ve E.2000/2194 Esas sayılı kararında özetle şu görüşlere yer verilmiştir.

"5422 sayılı KVK'nun 13. maddesinde, kurumlar vergisinin birinci maddede yazılı mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde GVK'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu nedenle GVK'nun ticari kazançlara yönelik 37 ve devamı maddelerindeki safi kazancın tespitini etkileyen hükümlerin dikkate alınması gerekmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 37. maddesinde ticari kazancın tanımı yapılmış, 38. maddesinde bilanço esasında ticari kazancın tespitine ilişkin düzenlemeler getirilmiş ve son fıkrasında ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında Vergi Usul Kanunu'nun değerlemeye ait hükümleri ile bu kanunun 40 ve 41. maddeleri hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür. GVK'nun "İndirilecek Giderler" başlıklı 40. maddesinde, ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin yanı sıra safi kazancın tespit edilmesinde indirilecek diğer giderler de belirtilmiştir. Kurumlar vergisi mükellefleri açısından KVK'nun 14. maddesinde yazılı giderlerin ve muhtelif kanunlardaki gider kaydına yönelik hükümlerin topluca dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre bir giderin ticari kazancın tespitinde indirilip indirilmeyeceği hususu Gelir Vergisi Kanunu'nun 40 ve KVK'nun 14. maddelerinde yer almasına bağlıdır. Ayrıca kanun koyucu GVK'nun 41 ve KVK'nun 15. maddeleriyle de indirilmeyecek giderleri de açıklamıştır. Bu düzenlemeler uyarınca safi kazancın tespitinde indirilebileceği ya da indirilemeyeceği açıkça belirtilmemiş harcamaların gider olarak yazılıp yazılmayacağına tespiti için harcamaların maliyet unsuru olmaması ve

ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılmış olması gerekmektedir. Bir harcamanın işle ilgili olmasındaki en önemli ölçüt, kurumun bu gidere katlanmış olmasıdır. Tersine, bir giderin işle ilgili olmadığına ortaya konulabilmesi için de bu giderin işletmenin faaliyet konusuyla ilgisinin olmaması ve kurum yetkililerinin özel amaçla yaptıkları giderler olması zorunludur.

Bilindiği üzere herhangi bir kurumun başka bir kurumun sermayesine katılma payı karşılığında elde edilen kar payına "iştirak kazancı", işletmenin bu şekilde doğrudan veya dolaylı olarak diğer şirketlerin yönetimine ve ortaklık politikalarının belirlenmesine katılmak üzere edindiği hisse senetleri veya ortaklık paylarının izlendiği hesaba ise "iştirakler" adı verilmektedir. Günümüzde şirketler arasında bu türden ilişkilere sıkça rastlanmakta olup, bu tür işlemler için yapılan harcamaların ticari faaliyetle ilgili bulunduğu açıktır.

5422 sayılı KVK'nun "İstisnalar" başlıklı 8. maddesinin 1. fıkrasının 1. bendinde, kurumların tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine iştiraklerinden elde ettikleri kazançların kurumlar vergisinden müstesna olduğu, son fıkrasında ise kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin ödemelerin kurum kazancından gider olarak indirilmesinin kabul edilemeyeceği öngörülmüştür. İştirak kazançları istisnası ile vergilemede mükerrerliğin önlenmesi amaçlanmıştır. İstisnaya konu kazanç elde edildiği ilk kuruluşta kurumlar vergisine ve gelir (stopaj) vergisine tabi tutulduğundan, kar dağıtımı yoluyla intikali sağlanan diğer kurumlarda mükerrer vergilendirilmesi ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 8. maddesinin son fıkrası ile getirilen gider yasağı, iştirak kazancına ilişkin yapılan giderlerin, kurumun vergiye tabi diğer kazanç tutarının tespitinde kurum kazancını azaltıcı veya kurum zararlı ise bu zararı artırıcı bir unsur olarak indirim konusu yapılamayacağını ifade etmektedir.

Dava konusu olayda davacı şirketin hissedarı bulunduğu ... A.Ş.'nin sermayesinin üçte ikisinden fazlasını yitirmesi üzerine Türk Ticaret Kanunu'nun 324. maddesi uyarınca sermayenin tamamlanması yoluna gidilmiş ve davacı şirket de kendi hissesi oranında iştirak etmiş, ancak ... A.Ş.'nin ... Asliye Ticaret Mahkemesi'nin ... sayılı kararıyla tasfiyesine karar verilmiş ve bu karar 31.12.1999 tarihli Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanarak, şirket Ticaret Sicilinden terkin edilmiştir. İştirak edilen şirketin hukuken ortadan kalması sonucu davacı şirketin iştirakler hesabında hisse senetlerinin maliyet bedeli ve iştirak edilen şirketin sermayesinin tamamlanması için ödenen tutar kadar bir zarar oluşmuş, diğer bir ifade ile şirket aktifine kayıtlı bu hisselerin değerlerini kaybetmeleri sonucu şirket özsermayesi bu oranda azalmıştır. Bunun zarar olarak nitelendirilmesi mevzuatımızdaki hükümlere uygundur. Nitekim Kanun'un 38. maddesi de bu yoruma imkan vermektedir. Davacı şirketin bu gideri ticari girişiminin zararlı sonuçlanmasından kaynaklanmış olup, bu giderin işletme ile ilgisinin olmadığı, Ticaret Kanunu'na aykırı nitelik taşıdığını söylemek mümkün değildir.

Yukarıda izah edildiği gibi olayda, iştirak kazancı elde edilmesine ilişkin bir durum veya bu kazancı sağlamak için iştirak eden kurumun yaptığı bir gider bulunmamaktadır.

İştirak edilen kurumun tasfiyesine karar verilmesi sonucu iştirakler hesabında yer alan hisse senetlerinin aktiften çıkarılmasına ilişkin bir durum söz konusudur. Bu itibarla da davacı şirketin ihtirazi kaydı kabul edilmemek suretiyle tahakkuk ettirilen vergi ve fon payının kaldırılması istemiyle açılan davayı reddeden mahkeme kararında isabet bulunmamaktadır.”

İştiraklerin tasfiyesi sonucunda iştirakçi şirketlerin iştirak tutarı karşılığında herhangi bir bedel alamadığı için sahip olduğu hisseler değersiz duruma gelmekte, öz sermayeleri bu tutar kadar azalmaktadır. İştirakçi şirket ticari kazanç elde etmek amacıyla ticari bir şekilde başka bir şirketin sermayesine katılmış; ancak katıldığı bu şirketin ticari faaliyetinden beklediği sonuçları elde edemediğinden zarar etmiş, koyduğu parayı geri alamamıştır. Bu kaybı zarar kabul etmeyip kanunen kabul edilmeyen gider olarak nitelendirmek, şirketlerin ticari faaliyetlerinden elde ettiği tüm zararların kanunen kabul edilmeyen gider sayılmasını gerektirir ki, bu da ticari kazancın tanımına aykırıdır. Tasfiye sonucunda değersiz kalan iştirak payları nedeniyle katlanılan zararın safi kurum kazancından indirilmesinin yegane dayanağı GVK 38. Ve 40/1 maddeleri olup, bu zararın safi kurum kazancından indirilmesini engelleyen de herhangi bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Bu bakımdan, Maliye İdaresinin son özelgesinde vermiş olduğu görüşü, Maliye İdaresinin önceki dönemlerde vermiş olduğu özelgelere, Danıştay Kararlarına ve ticari kazancın tesptine ilişkin kanun hükümleri ile çelişmektedir.⁶

4.4.4. GEÇMİŞ YIL ZARARLARININ ORTAKLAR CARİ HESABI İLE MAHSUBU (SERMAYE TAMAMLAMA FONU) HALİNDE İŞTİRAK MALİYETİNİN ARTIP ARTMAYACAĞI SORUNU

TTK'nun 376. Maddesi borca batıklık ile ilgili düzenlemeleri yapmıştır. Buna göre; son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

Borca batık durumda olan firmalar bu durumda uygulamada zarar telafi fonu (sermaye tamamlama fonu) olarak adlandırılan işlemle kurtulmaya çalışırlar. Bu uygulamada ortaklar ileride yapılacak sermaye artışına karşılık şirkete bugünden para koymakta (veya ortak alacağından vazgeçmekte) ve buna karşılık bilançoda pasifte özkaynaklar sınıfı altında ayrı bir hesaba kayıt yapılmaktadır.

Gelir İdaresi Başkanlığının 01.06.2012 tarih ve B.07.1.0.06.49-010.01-11 sayılı özelgesinde özetle;

⁶ Hüseyin Dincer, Son Verilen Özelgeler ve Yargı Kararları Çerçevesinde Tasfiye Nedeniyle Değersiz Hale Gelen İştirak Paylarının Gider Boyutunun Değerlendirmesi, Yaklaşım Dergisi, Sayı :227, Ocak 2016

1. Sermaye tamamlama fonunun ödendiği iştirakin, söz konusu tutarları sermayeye ilave edilmemesi ve vergi mevzuatında bir istisna hükmü bulunmaması nedeniyle, **bu tutarları kurum kazancına dahil etmesi gerekmektedir.**

2. Sermaye tamamlama fonu adı altında ödenen tutarlar, iştirak tarafından sermaye artışında kullanılmadığından, ödeyen kurum tarafından **iştiraklerin maliyet bedeline eklenmesi mümkün değildir.**

3. Ayrıca, bu tutarlar ödeyen kurumlar tarafından GVK'nun 40. ve KVK'nun 8. maddesinde sayılan giderler kapsamına da girmediğinden, **gider yazılması veya zarar olarak dikkate alınması mümkün bulunmamaktadır.**

Görüşüne yer vermektedir.⁷

Şüphesiz verilen özgelgenin çalışma konumuzu ilgilendiren bölümü yukarıda 2 ve 3. Maddelerde belirtilen hususlardır.

TTK'nun bir gereği olan ve çok uzun yıllardır uygulana gelen zarar halindeki şirkete ortakların koydukları zarar telafi fonunun, verilen hizmetin karşılığın teşkil edilen bir gelir olduğu iddiası gerçeklikten uzaktır. Kaldı ki, GVK'nun 38. Maddesi hükmü göz önüne alındığında, zarar telafi fonunun ortak tarafından genel kurul kararına istinaden şirkete konulan bir değer olduğu konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu kararın bir devamı olarak, zarar telefı fonu şirketin bilançosunda ve öz kaynakların altında takip edilen, mülkiyeti ve kullanım hakkı tamamen şirkete ait olan, şirketin iade etmek zorunda olmadığı, bu kaynak nedeniyle faiz ve benzeri bir yükümlülük ödemediği bir kaynak niteliğindedir. Bu nedenlerden dolayı, **zarar telafi fonunun veren şirket tarafından iştirakler hesabının maliyetinde izlenmesi**, alan şirket tarafından da öz kaynaklarda izlenmesi gerekmektedir.⁸

Zarar Telafi Fonuna ilişkin 15.09.2018 tarihine kadar TTK uygulamasında bir düzenleme yer alamamaktaydı. 15.09.2018 tarih 30536 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan TTK'nun 376. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 9. Maddesi ile konu hakkında düzenleme yapılmıştır. Buna göre;

"MADDE 9 – (1) Sermayenin tamamlanması, bilânço açıklarının ortakların tamamı veya bazı ortaklar tarafından kapatılmasıdır. Kanuni yedek akçelerin yitirilen kısımlarının

⁷ Erdoğan Öcal, Sermaye Tamamlama Fonu Hesabına Yapılan Ödemeler Kurumlar Vergisine Tabi Mi?, <http://www.vergisorumlari.com.tr/yazi/erdogan-ocal/sermaye-tamamlama-fonu-hesabina-yapilan-odemeler-kurumlar-vergisine-tabi-mi/25>

⁸ Erdal Ekinci, Zarar Telafi Fonu, www.ozdogrular.com

tamamlanmasına gerek yoktur. Sermayenin tamamlanmasına karar verilmesi halinde her ortak zarar sebebiyle karşılıksız kalan tutarı kapatacak miktarda parayı vermeye yükümlüdür. Her ortak, payı oranında tamamlamaya katılabilir ve verdiği geri alamaz. Bu yükümlülük, sermaye konulması veya borç verilmesi niteliğinde olmayıp karşılıksızdır. Ayrıca yapılan ödemeler, gelecekte yapılacak sermaye artırımına mahsuben bir avans olarak nitelendirilmez.

(2) Sermayenin tamamlanmasında, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler bakımından Kanunun 421 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi, limited şirketler bakımından ise 603 ve devamı maddeleri uygulanır. Sermayenin tamamlanamaması, bazı ortakların kendi istekleriyle tamamlama yapmasına engel oluşturmaz.

(3) Bilanço zararlarının kapatılması için getirilen yükümlülükler uyarınca yapılan ödemeler öz kaynaklar içerisinde sermaye tamamlama fonu hesabında toplanır ve takip edilir."

Bu düzenleme ile yasal olarak Sermaye Tamamlama Fonu tanımlanmıştır. Bu düzenlemeden sonra, yukarıda belirtilen görüş farklılığını gidermek adına Maliye Bakanlığı tarafından sermaye tamamlama fonunun KV'ne tabi olmadığı, iştirak eden şirket açısından da iştirak maliyetlerinde izlenmesinde bir sakınca olmadığı yönünde düzenleme yapılması, yapılan işlemin ruhuna uygun olacaktır.

4.4.5. İSTİSNA KAZANCIN ELDE EDİLMESİ İÇİN YAPILAN GİDERLERİN DURUMU VE İŞTİRAK HİSSELERİNİN SATIŞINDAN DOĞAN ZARARLAR

KVK'nun 5. maddesinin üçüncü fıkrasında, iştirak hissesi alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilmeyeceği hükmü yer almaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrası hakkında, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilen değişiklik önergesinin gerekçesinde, "...KV'den istisna edilen kazançların elde edilmesi sırasında zarar doğması halinde bu zararlar gider fazlalığından kaynaklandığı için istisna kapsamındaki faaliyetlerden doğan zararların da giderlerde olduğu gibi kurum kazancından indirilmemesi gerekir. Dolayısıyla, KV'den istisna edilen kazancın elde edilmesi sırasında giderlerin yanı sıra gider fazlalığından doğan zararlar da aynı kapsamda değerlendirilerek konuya ilişkin düzenleme önerilmektedir." denilmiştir.

Dolayısıyla, söz konusu hüküm KVK ile özel kanunlarda yer alan KV'den müstesna kazançları kapsamaktadır. İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin giderlerin kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Konumuz özelinde iştirak hissesi satış kazanç istisnasında, bu kazanç vergiden istisna edildiği için bu kazançla ilişkin yapılan giderler, kanunen kabul edilmeyen gider olarak değerlendirilecektir.

Aynı şekilde, kurumlar vergisinden istisna edilen kazançların elde edilmesi sırasında zarar doğması halinde bu zararların da istisna kapsamı dışındaki gelirlerden indirilmemesi gerekmektedir. Yine konumuz özelinde iştirak hissesi satışından zarar doğmuşsa bu zararların istisna kapsamı dışındaki gelirlerden indirilmesi mümkün değildir.

Kanunun anılan hükmü, KV'den istisna edilen kazançlara ilişkin olarak yapılan giderlerin, kurumun vergiye tabi diğer kazanç tutarının tespitinde kurum kazancını azaltıcı veya kurum zararlı ise bu zararı artırıcı bir unsur olarak indirim konusu yapılamayacağını ifade etmektedir. Bu nedenle, bu gelirlerin elde edilmesi için yapılan giderlerin sadece KV'den istisna edilen söz konusu kazançların tespitinde indirim konusu yapılacağı tabiidir.

İstisna kazançlar ile diğer faaliyetlerden doğan kazançların, işletme kayıtlarında ayırımının yapılması ve istisna kazançlara ilişkin maliyet ve gider unsurlarının, diğer faaliyetlerden elde edilen kazançlarla ilişkilendirilmemesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, istisna kapsamındaki faaliyetlerin zararla sonuçlanması halinde, zarar tutarı "kanunen kabul edilmeyen gider" olarak dikkate alınacaktır.

4.4.6. TAŞINMAZ SATIŞINDAN ELDE EDİLEN KAZANCIN İŞTİRAK HİSSESİ ALIMINDA KULLANILMASI

Daha önce ifade edildiği gibi, bu istisna uygulamasının temel şartı; kanun gerekçesinde de yer aldığı üzere- kurumların mali yapılarının güçlendirilmesinin teşviki olduğundan, ekonomik açıdan firmalara ilave imkan sağlamayan işlemler istisna kapsamı dışında olacaktır.

Kurumun aktifinde yer alan taşınmazı satıp, elde edeceği kazançla iştirak hissesi satın alması durumunda, istisna uygulamasının temel şartının sağlanamayacağı açıktır. Kurumların bünyesinde yer alan bağlı değerlerinin ekonomik faaliyetlerde daha etkin bir şekilde kullanılmasına olanak sağlanması ve kurumların mali yapılarının güçlendirilmesi şarttır.⁹

⁹ Lokman Yeliven, "Taşınmaz Satışından Elde Edilen Kazancın İştirak Hissesi Alımında Kullanılması Durumunda KVK 5/1-e'den Yararlanılabilir Mi?", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:302, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Kasım 2013, s. 42

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 19.03.2012 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01-KVK 5-1056 sayılı muktezasında da şu görüşlere yer verilmiştir.

"...Konuya ilişkin 5520 sayılı KVK'nun madde gerekçesinde; "Aynı şekilde, elden çıkarılan taşınmaz veya iştirak hissesinden sağlanan likiditenin yine atıl hale dönüşmesine neden olacak şekilde fonksiyonel olarak benzer sabit kıymetlere kanalize edilmesi durumu, istisna uygulaması ile sağlanması öngörülen amaca uygun düşmeyecektir. Örneğin, şehrin bir bölgesindeki kullanılmayan bir arazinin satılıp başka bir bölgesinden bir süre sonra rant sağlamak amacıyla yeni bir arazi alınması durumunda, firmanın faaliyetleri açısından sağlanmış ekonomik katkı söz konusu olmayacağından, istisnanın amacına ters düşmektedir. Diğer taraftan, şehrin kenar mahallesinde bulunan bir binanın satılarak, şehir merkezinde faaliyet göstermek amacıyla merkezde bir bina alınması durumunda ise, firma faaliyetleri açısından açık bir ekonomik katkı söz konusu olduğundan istisna uygulamasının amacına uygun bulunmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Bu istisnayla tam mükellef kurumların bağlı değerlerinin nakde çevrilerek, işletmelerin sağlam mali kaynaklara kavuşturulması ve maddenin gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere işletmelerin bağlı değerlerinin nakde dönüştürülmesi yoluyla aktif bir şekilde ekonomiye katılması, finansman sıkıntılarının giderilmesi, faaliyetlerinin öz kaynaklarla devam ettirilebilmesi ve mali yapılarının güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Bir işletmenin bağlı değerlerinin satılarak sağlanan gelirin aynı veya başka bağlı değerler alınması için kullanılması halinde kanun koyucunun bu istisnayla gerçekleştirmeye çalıştığı amaç sağlanamayacaktır.

Bu hüküm ve açıklamalara göre, aktifinizde kayıtlı taşınmazın satılmasından elde edilen kazancın %75'lik kısmı, Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan şartların sağlanması halinde kurumlar vergisinden istisna tutulabilecektir. Ancak, söz konusu satıştan elde edilen hasılatın kısmen dahi olsa iştirak hissesi alımında kullanılması halinde, kanun koyucunun öngördüğü amaç gerçekleşmemiş olacağından, anılan istisnadan yararlanılamayacağı tabiidir."

4.5. İŞTİRAK HİSSESİ TESLİMİNE İLİŞKİN KDV İSTİSNASI

Yasal Düzenleme

KDVK M.17 (Sosyal ve Askeri Amaçlı İstisnalar ile Diğer İstisnalar)

...

4. Diğer İstisnalar

g) Külçe altın ve külçe gümüş teslimleri ile kıymetli taşların (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebercet, inci) 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre Türkiye’de kurulu borsalarda işlem görmek üzere ithali, borsaya teslimi ve borsa üyeleri arasında el değiştirmesi, döviz, para, damga pulu, değerli kâğıtlar, hisse senedi, tahvil(elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil),varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları ile metal, plastik, lastik, kauçuk, kâğıt, cam hurda ve atıkları ile konfeksiyon kırpıntılarının teslimi,

r) Kurumların aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan iştirak hisseleri ile taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler ile bankalara, finansal kiralama ve finansman şirketlerine borçlu olanların ve kefillerinin borçlarına karşılık taşınmaz ve iştirak hisselerinin (müzayede mahallerinde yapılan satışlar dahil) bankalara, finansal kiralama ve finansman şirketlerine devir ve teslimleri ile bu taşınmaz ve iştirak hisselerinin finansal kiralama ve finansman şirketlerince devir ve teslimi.

İstisna kapsamındaki kıymetlerin ticaretini yapan kurumların, bu amaçla aktiflerinde bulundurdukları taşınmaz ve iştirak hisselerinin teslimleri istisna kapsamı dışındadır.

İstisna kapsamında teslim edilen kıymetlerin iktisabında yüklenilen ve teslimin yapıldığı döneme kadar indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisi, teslimin yapıldığı hesap dönemine ilişkin gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınır.

Bu fıkranın (u) bendi kapsamında varlık kiralama şirketlerine ve (y) bendi kapsamında finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına devredilen taşınmaz ve iştirak hisselerinin, kaynak kuruluş ve kiracı tarafından üçüncü kişilere satışına ilişkin en az iki tam yıl aktifte bulundurma süresinin hesabında, bu taşınmaz ve iştirak hisselerinin varlık kiralama şirketleri, finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının aktifinde bulunduğu süreler de dikkate alınır.

...

Tebliğ: 1,7,10 ve 17 Numaralı KDVK Tebliğleri

Katma Değer Vergisi Kanunu’nun (KDVK’nun) 1.maddesine göre “ticari” faaliyet çerçevesinde yapılan teslimler bu verginin konusunu oluşturmaktadır. Katma Değer Vergisi (KDV) mükellefi olmayan gerçek kişilerin sattığı veya KDV mükellefi olmakla birlikte ticari işletmesinin aktifinde yer almayan hisseleri satan gerçek kişilerin bu satışları arizi bir işlem olduğundan KDV’nin konusuna girmeyecektir. Bu bağlamda; gerçek kişiler

tarafından ister Limited veya ister Anonim şirkete ait olsun, hisselerin/hisse senetlerinin/geçici ilmuhaberlerin elden çıkarılması ticari faaliyet çerçevesinde gerçekleşmediğinden KDV'nin konusuna girmemektedir. Dolayısıyla bu durumda söz konusu hisselerin elde bulundurulma süresinin de bir önemi bulunmamaktadır.

KDV mükellefiyeti olan gerçek kişilerin iktisadi işletmelerine kayıtlı iştirak hisselerini satmalarının ve/veya kurumlar vergisi mükelleflerinin aktiflerine kayıtlı iştirak hisselerini elden çıkarmalarının KDV karşısındaki durumu şu şekildedir.

Öncelikle bu kapsamdaki teslimler için KDV istisnasından faydalanılabilecek iki hüküm bulunmaktadır.

Bunlardan birincisi KDVK'nun 17/4-g maddesinde belirtilen "**hisse senetlerinin**" teslimidir.

İkincisi ise KDVK'nun 17/4-r maddesinde belirtilen "**iştirak hisselerinin**" teslimidir.

Her iki teslim de belirli şartlar dahilinde KDV'den istisna tutulmuştur. Bu şartların ne olduğuna geçmeden önce, her iki istisna arasındaki temel farklılığın 17/4-g'de "**hisse senetleri**", 17/4-r'de ise "**iştirak hisseleri**" olduğunu ifade etmek isteriz.

Bu temel farklılık nedeniyle örneğin sermayesi hisse senedi ile temsil edilmeyen Limited şirket "**hisselerinin**" elden çıkarılmasında yararlanılabilecek istisna maddesi zorunlu olarak KDVK 17/4-r'dir. Anonim Şirket sermayeleri "**hisse senetleri**" ile temsil edildiğinden söz konusu hisse senetlerinin elden çıkarılmasında yararlanılabilecek istisna maddeleri 17/4-g ve/veya 17/4-r olmaktadır.

Hisse senedi tesliminde 17/4-g maddesi çerçevesinde istisnadan faydalanılırken öteden beri tartışma konusu olan, Maliye Bakanlığı ile mükellef arasında ihtilaf konusu olan bir hususu hatırlatmak isteriz. Hatırlanacağı üzere çalışmamızın 4.4.1. numaralı bölümünde 232 nolu GVK Genel Tebliğine göre; Anonim Şirketlerde geçici ilmuhaberlerin anonim şirketler tarafından hisse senetlerinin yerini tutmak amacıyla çıkartılan menkul kıymetler olduğunu belirtmiştik. Bazı inceleme elemanları bu düzenlemenin Gelir Vergisi Tebliği ile yapıldığını ve GVK açısından anlam ifade edeceği gerekçesiyle KDVK açısından geçici ilmuhaberleri hisse senedi olarak saymamakta ve 17/4-g kapsamında istisnadan faydalanamayacağını iddia etmektedirler.

Bu konu ile ilgili Danıştay'ın ve Yargıtay'ın geçici ilmuhaberinin hisse senedi niteliğinde olduğu yönünde kararı¹⁰ olmakla birlikte; hisse senedi bastırmamış mükelleflere yönetim kurulu kararı alarak TTK'nun 487. Maddesinde şekli belirlenen hisse senetlerini basarak muhafaza etmesinin söz konusu ihtilafları önleyeceği kanaatindeyiz.

¹⁰ Dan. 9. Dairesi'nin 25.11.2010 tarih ve E: 2010/10221 sayılı Kararı, Dan. 7 Dairesi'nin 14.12.1999 tarih ve E:1999/70 sayılı Kararı, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 4.7.2018 tarih E:2007/13-332

4.5.1. KDVK 17/4-G KAPSAMINDA İSTİSNA

Değerli Maden, Değerli Kâğıt, Para, Döviz, Menkul Kıymet Teslimleri 3065 sayılı Kanunun (17/4-g) maddesi ile külçe altın, külçe gümüş, döviz, para, değerli kâğıtlar, **hisse senedi**, tahvil (elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil) varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikaları, Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçlarının teslimi KDV'den istisna edilmiştir. Külçe altın, külçe gümüş, döviz, para teslimleri KDV'den istisna olup, hisse senedi ve tahvil (elde edilen faiz gelirleri ile sınırlı olmak üzere tahvil satın almak suretiyle verilen finansman hizmetleri dâhil) teslimleri yanında, aynı mahiyette olan kâr ortaklığı belgesi, gelir ortaklığı belgesi gibi faiz veya temettü getiren kıymetli evrak teslimleri de vergiden müstesnadır.

Bu çerçevede bir sonraki bölümde aktarılacak olan şartlar olmaksızın, hisse senetlerinin elde bulundurulma süresinin bir önemi olmaksızın, söz konusu hisse senetlerinin teslimi KDV'den istisna olacaktır. Yukarıda açıklanmakla birlikte konunun önemine binaen Limited Şirketlerde hisse senedi olmadığından, limited şirket iştirak hissesi devir işlemlerinin 17/4-g kapsamında olmadığını hatırlatmak isteriz.

4.5.2. KDVK 17/4-R KAPSAMINDA KDV İSTİSNASI

KDVK'nun (17/4-r) maddesi uyarınca, kurumların aktifinde **en az iki tam yıl (730 gün) süreyle** bulunan **iştirak hisselerinin** satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimler KDV'den müstesnadır.

İstisna kapsamındaki kıymetlerin ticaretini yapan kurumların, bu amaçla aktiflerinde buldukları iştirak hisselerinin teslimleri ise istisna kapsamı dışındadır.

İstisna, satış yoluyla gerçekleştirilen devir ve teslimlerde uygulanır. Bağış, hibe şeklinde yapılan devir ve teslimler istisna kapsamı dışındadır. Belediyeler ve il özel idarelerinin bünyesinde bulunan iktisadi işletmelerin aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan ve bu iktisadi işletmeler tarafından ticareti yapılmayan iştirak hissesi satışları, KDVK'nun 17/4-r maddesine göre KDV'den istisna olacaktır.

KDVK'nun 17/4-u maddesi kapsamında varlık kiralama şirketlerine ve 17/4-y maddesi kapsamında finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarına devredilen iştirak hisselerinin, kaynak kuruluş ve kiracı tarafından üçüncü kişilere satışına ilişkin en az iki tam yıl aktifte bulundurma süresinin hesabında, bu iştirak hisselerinin varlık kiralama şirketleri, finansal kiralama şirketleri, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının aktifinde bulunduğu süreler de dikkate alınır.

Diğer taraftan madde hükmüne göre, istisna kapsamında teslim edilen kıymetlerin iktisabında yüklenilen ve teslimin yapıldığı döneme kadar indirim yoluyla giderilemeyen katma değer vergisi, teslimin yapıldığı hesap dönemine ilişkin gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınır.

KDVK'nun (17/4-r) maddesi uyarınca yapılan teslimlerle ilgili alış ve giderlere ait KDV'nin indiriminde ise aşağıdaki şekilde hareket edilir:

- İşlemin yapıldığı tarihe kadar indirim yoluyla telafi edilen kısım için herhangi bir düzeltme yapılması gerekmez.

- Satış tarihine kadar indirilemeyen kısım ise "İlave Edilecek KDV" olarak beyan edilir ve teslimin yapıldığı hesap dönemine ilişkin gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider veya maliyet olarak dikkate alınır.

4.6. ANONİM VE LİMİTED ŞİRKET HİSSE DEVİRLERİNDE GELİR, KURUMLAR VE KATMA DEĞER VERGİSİ DURUMLARINI GÖSTEREN ÖZET TABLOLAR

Çalışmamızın 4 numaralı bölümünde yapılan açıklamalar çerçevesinde Anonim ve Limited Şirket hisselerinin devrinin GVK, KVK ve KDVK karşısındaki durumlarını özetleyen tablolar aşağıdaki gibidir.

ANONİM ŞİRKET HİSSE SENETLERİNİN DEVRİ			
	GELİR VERGİSİ UYGULAMASI	KURUMLAR VERGİSİ UYGULAMASI	KDV UYGULAMASI
Hisse sahibi gerçek kişi ise (veya gelir vergisi mükellefi olmakla beraber hisseler aktifine kayıtlı değilse)	Hisse senetleri (veya ilmuhaberler) iki yıldan fazla süreyle elde tutuluyorsa vergileme yok	-	KDV'nin konusuna giren işlem yok. (Süreklilik arz eden ticari faaliyet kapsamında teslim yok)
	Hisse senetleri (veya ilmuhaberler) iki yıldan az süreyle elde tutuluyorsa, alım satım kazancı mük.80'e göre değer artış kazancı olarak kabul edilir.	-	KDV'nin konusuna giren işlem yok. (Süreklilik arz eden ticari faaliyet kapsamında teslim yok)
Hisse sahibi gelir vergisi mükellefi ve hisseler aktifine kayıtlı ise	Kazanç ticari kazanç olarak vergilendirilir.	-	Süre sınırlaması olmaksızın hisse senedi varsa 17/4-g'ye göre istisna. Hisse senedi yoksa veya ilmuhaber hisse senedi olarak değerlendirilmiyorsa iki yıl elde tutma şartı ile 17/4-r'ye göre istisna.
			Ancak hisse senedi varsa 17/4-g'ye göre istisna olur.
Hisse sahibi tüzel kişi ise	-	Hisse senetleri iki yıldan fazla süreyle şirket aktifine kayıtlı ise kazancın % 75'i istisna. (KVK m.5)	Süre sınırlaması olmaksızın hisse senedi varsa 17/4-g'ye göre istisna. Hisse senedi yoksa veya ilmuhaber hisse senedi olarak değerlendirilmiyorsa iki yıl elde tutma şartı ile 17/4-r'ye göre istisna.
	-	Hisse senetleri iki yıldan az süreyle şirket aktifine kayıtlı ise kazanç kurumlar vergisine tabi	Ancak hisse senedi varsa 17/4-g'ye göre istisna olur.

LİMİTED ŞİRKET HİSSELERİNİN DEVRİ			
	GELİR VERGİSİ UYGULAMASI	KURUMLAR VERGİSİ UYGULAMASI	KDV UYGULAMASI
Hisse sahibi gerçek kişi ise (veya gelir vergisi mükellefi olmakla beraber hisseler aktifine kayıtlı değilse)	Alım satım kazancı değer artış kazancı olarak vergilendirilir. (Çünkü Ltd. Şti. hisseleri hisse senedi ile temsil edilmiyor)	-	KDV'nin konusuna giren işlem yok (Süreklilik arz eden ticari faaliyet kapsamında teslim yok)
Hisse sahibi gelir vergisi mükellefi ve hisseler aktifine kayıtlı ise	Kazanç ticari kazanç olarak vergilendirilir	-	KDV'ye tabi (hisse senedi olmadığı için 17/4-g'ye, kurum olmadığı için 17/4-r'ye girmez)
Hisse sahibi tüzel kişi ise	-	Hisseler iki yıldan fazla süreyle şirket aktifine kayıtlı ise kazancın % 75'i istisna. (KVK m.5)	Hisseler iki yıl elde tutma şartı ile 17/4-r'ye göre istisna. (Hisse senedi olmadığı için 17/4-g'ye girmez.)
	-	Hisseler iki yıldan az süreyle şirket aktifine kayıtlı ise kazanç kurumlar vergisine tabi	KDV'ye tabi.

4.7. İŞTİRAK KAZANÇLARI SATIŞ İSTİSNASININ BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ VE MUHASEBE KAYITLARI

4.7.1. BEYANNAMEDE GÖSTERİLMESİ

İştirak hisseleri satış kazancı istisnasının özel fon hesabına alınması, beyannamede gösterilmesine ilişkin KVK Tebliği açıklamalarına çalışmamızın 4.2.2. nolu bölümünde yer verilmekle birlikte konu bütünlüğü açısından bu açıklamaları tekrarlamakta fayda görüyoruz.

İştirak hissesi satışından elde edilecek kazancın istisnadan yararlanan kısmının, pasifte özel bir fon hesabına alınması ve satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar söz konusu fon hesabında tutulması gerekmektedir. Bu çerçevede, fon hesabına alınma işleminin, satışın yapıldığı yılı izleyen hesap döneminin başından itibaren kazancın beyan edildiği döneme ait kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar yapılması gerekmektedir. Dolayısıyla, istisnadan yararlanacak olan kazanç tutarı, satışın yapıldığı dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacak olup kurumlar vergisi

beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle istisnadan yararlanılabilecektir. Anılan istisnadan geçici vergi dönemleri itibarıyla da yararlanılması mümkün olup belirtilen süre zarfında söz konusu kazancın fon hesabına alınmaması durumunda, KV beyannamesinde istisnadan yararlanılabilmesi mümkün olmadığı gibi geçici vergi dönemleri itibarıyla yararlanılan istisna nedeniyle zamanında tahakkuk etmeyen vergilerden kaynaklanan vergi ziyayı cezası ve gecikme faizinin ayrıca aranacağı tabiidir.

Tebliğ ile belirleme bu şekilde yapılmış olmakla beraber, çeşitli sebeplerle iştirak hissesi satışından doğan kazancın dönem içerisinde özel fon hesabına alınması söz konusu olabilir. Bu nedenle ilgili dönem KV beyannamesi düzenlenirken, taşınmaz ve iştirak hissesi satışından doğan kazancın dönem içerisinde özel bir fon hesabına aktarılıp aktarılmadığına dikkat edilmesi gerekir. Zira, satış kazancının özel bir fon hesabına aktarılması işleminin satışın gerçekleştiği hesap dönemi içinde değil de sonraki hesap döneminde yapılmasının sonucunda, istisnadan yararlanacak olan kazanç tutarı, satışın yapıldığı dönemin genel sonuç hesaplarına yansiyacaktır. Dolayısıyla istisna kazanç tutarı KV beyannamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle ilgili dönem kurum kazancından düşülebilecektir. Aksi durumda ise, yani kazancın istisnadan yararlanacak kısmının satışın gerçekleştiği hesap dönemi içinde özel bir fon hesabına alınması işleminde ise fon hesabına alınan kısım (%75'lik kısım) bilançoda özel fonlar hesabında görülecektir. Vergiye tabi olan kısım (%25'lik kısım) ise gelir tablosu hesaplarında yer alacaktır. Dolayısıyla, kurumların gelir tablosu hesaplarına göre tespit ettikleri "ticari bilanço kârı" içinde, dönem içerisinde özel fon hesabına aktarılan tutar yer almayacaktır. Bu durumda, istisnai kazanç tutarının, KV beyannamesinde doğrudan ticari bilanço kârından düşülmesi kurumlar vergisi matrahının eksik hesaplanmasına yol açacaktır. Bu nedenle özel fon hesabına aktarma işlemi hesap dönemi içinde gerçekleştirilmişse, söz konusu tutarın öncelikle beyannamede ticari bilanço kârına eklenmesi ve daha sonra istisnalar arasında gösterilerek indirilmesi gerekir.¹¹

İştirak kazancı satış istisnası, Kurumlar Vergisi Beyannamesinde "Zarar Olsa Dahi İndirilecek İstisna ve İndirimler" bölümünde yer alan "Taşınmaz ve İştirak Hissesi ile Kurucu Sen. İnt. Sen. Ve R. Hakları Satış Kazancı (KVK Mad. 5/1-e) satırında beyan edilecektir.

4.7.2. MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Örnek: (A) A.Ş.'nin iştiraki olan (Z) A.Ş.'ye ait iştirak hisselerinin aktife giriş tarihi 01.09.2012'dir. Söz konusu iştirak hissesinin bedeli ise 1.200.000 TL olup, 07.04.2017 tarihinde peşin bedelle 2.000.000 TL'na satılmıştır.

¹¹ A. Murat YILDIZ, İrfan VURA, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara:Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 2016,s.53.

Bu durumda satış kazancı (2.000.000-1.200.000=) 800.000 TL'dir. İki yıldan fazla elde tutma şartı sağlandığından, peşin bedelle satıldığı için satış bedelinin 5 yıl içinde tahsil edilme koşulu gerçekleştiğinden satış kazancının %75'i Kurumlar Vergisinden istisna edilecektir. Özel fon hesabına alınması ise 2017 yılına ilişkin Kurumlar Vergisi Beyan zamanına kadar yapılmalıdır. Özel fona alınacak tutar satış kazancının %75 i olan 600.000 TL'dir)

Muhasebe kayıtları aşağıdaki gibi olmalıdır.

-----07.04.2017-----

102 Bankalar	2.000.000	
	242 İştirakler	800.000
	679 Diğer Olağan Dışı Gel. Karlar	1.200.000
	(İştirak satış kazancı)	

-----/-----

-----20.04.2018-----

570 Geçmiş Yıl Karları	600.000	
	549 Özel Fonlar	600.000

-----/-----

2017 hesap dönemi karla değil de zararla kapanmış olsaydı yapılacak muhasebe kaydı şu şekilde olacaktı.

-----20.04.2018-----

580 Geçmiş Yıl Zararları	600.000	
	549 Özel Fonlar	600.000

-----/-----

4.8. İŞTİRAK HİSSELERİNİN SATIŞINDAN DOĞAN İSTİSNA UYGULAMASINDA YMM TASDİK RAPORU

VUK'nun mük. 227. Maddesinde Vergi Kanunlarında yer alan istisna hükümlerinden yararlanılmasını Maliye Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak Yeminli Mali Müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Bu yetkiye istinaden Maliye Bakanlığı 5 ve 20 seri numaralı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Genel Tebliği ile düzenleme yapmıştır. KV'den müstesna tutulan tutarların; kurum kazancından indirilmek suretiyle yararlanılabilmesi; istisna yoluyla vergi dışı tutulan işlemlerinin, ilgili mevzuat hükümlerine uygun olduğunun yeminli mali müşavirler tarafından düzenlenen "Kurumlar Vergisi İstisna Tasdik Raporları" ile belgelenmesine bağlıdır. Bu düzenlemeler çerçevesinde 2018 yılı için **292.000 TL**'sını aşan iştirak kazanç istisnası tutarı için Yeminli Mali Müşavir Raporu gerekmektedir. Tam tasdik yaptıran mükelleflerin bu istisnalara ilişkin işlemlerini Yeminli Mali Müşavirlere ayrıca tasdik ettirmeyeceklerdir.

5 ve 20 seri numaralı tebliğlerde iştirak kazançlarına ilişkin düzenleme yapılırken 5422 sayılı KVK'da (eski KVK) yer alan iştirak kazançları istisnasına atıf yapılmıştır. Bu noktada 5422 sayılı kanunla büyük paralellik arz eden 5520 Sayılı KVK'nun (yeni KVK) iştirak hisselerinin satış kazanç istisnasına ilişkin faydalanabilmek içinde Yeminli Mali müşavir Raporu gerekip gerekmeyeceği konusunda tereddüt oluşmuştur. Maliye Bakanlığı tarafından 09.04.2014 tarih ve 67630374-125[2013-3]-3 sayılı yazıyla; 5520 sayılı KVK'nun 5/1-(e) maddesinde de, 5422 sayılı KVK'nu kapsamındaki istisnanın korunduğu, buna göre KVK kapsamında **kurum kazancından indirilen kazanç ve iratlar toplamının** belirlenen haddi aşması halinde, gayrimenkul satışından doğan kazançla ilişkin istisnadan yararlanılabilmesi için yeminli mali müşavir raporu düzenlenmesi gerektiği yönünde görüş verilmiştir.

Söz konusu tasdik raporu 41 seri numaralı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliğine göre Kurumlar Vergisi Beyannamesi ile birlikte veya beyannameyi takip eden iki ay içerisinde verilecektir.

Bu noktada Yeminli Mali Müşavir Raporlarının teslim zamanı ile uygulamada bir tartışma yaşanmaktadır.

Bir görüşe göre; istisna için vergi dairesine YMM Tasdik Raporu sunumu ile istisnanın amacı arasında ise aynı mantıki bağ yoktur. Buna göre, YMM Tasdik Raporu sunumu, kendisi bizatihi istisnadan yararlanmak için bir şart değil, kanunda yer alan şartların varlığını tespit edip vergi dairesine bildirimine ilişkin bir vergi güvenlik uygulaması niteliğindedir. Düzenlenen YMM raporlarının içeriğine bakıldığında da bu maksatla düzenlendikleri açıkça görülmektedir. Verginin kanuniliği ilkesinin gereği olarak vergi muafiyet, istisna ve indirimlerine ilişkin şartların, söz konusu muafiyet, istisna ve indirim amacı ile uyumlu bir şekilde kanunla belirlenmesi gerekir. Bu anlamda, mevcut istisna ve indirimlerden yararlanmak için YMM tasdik raporları ibraz şartı bir taraftan istisnaların amaçları ile örtüşmemekte olup vergi incelemesinin ikamesi niteliğinde iken diğer taraftan

bu raporların ibrazına ilişkin belirlenmiş kanuni süre de yoktur. Süresinde YMM tasdik raporu ibraz edilmediği gerekçesiyle istisna uygulaması reddedilerek yapılan cezalı tarhiyatlara ilgili oluşan vergi ihtilaflarında mükellef lehine verilmiş birçok yüksek yargı kararı mevcuttur.¹²

¹² Kemal Uzun, İstisnalardan Faydalanmak İçin YMM Tasdik Raporu İbrazi Şar Mıdır? /Olmalı Mıdır? Vergi Dünyası Dergisi, İstanbul, Nisan 2018, s. 68-73

KAYNAKÇA

Vergi Kanunları

Vergi Tebliğleri

Türk Ticaret Kanunu

EKİNCİ Erdal, Zarar Telafi Fonu, www.ozdogrular.com

ERGİN Numan Emre, Limited Şirketlerin A.Ş.'e dönüşmesinde Maliye Görüş Değiştirdi", <https://www.dunya.com/kose-yazisi/limited-sirketlerin-anonim-sirkete-donusmesinde-maliye-gorus-degistirdi/419876>, 21.06.2018

DİNÇER Hüseyin, Son Verilen Özelgeler ve Yargı Kararları Çerçevesinde Tasfiye Nedeniyle Değersiz Hale Gelen İştirak Paylarının Gider Boyutunun Değerlendirmesi, Yaklaşım Dergisi, Sayı :227, Ocak 2016

ÖCAL Erdoğan, Sermaye Tamamlama Fonu Hesabına Yapılan Ödemeler Kurumlar Vergisine Tabi Mi?, <http://www.vergisorumlari.com.tr/yazi/erdogan-ocal/sermaye-tamamlama-fonu-hesabina-yapilan-odemeler-kurumlar-vergisine-tabi-mi/25>

ÖZDEN Engin, "Taşınmaz Satılma İlişkin Vergi İstisnalarında Şirket Sözleşmesinde Faaliyet Konuları Arasında Taşınmaz Ticareti Bulunması Sorunu, Vergi Sorunları Dergisi, , Sayı: 358, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Yayını, Temmuz 2018.

UZUN Kemal, İstisnalardan Faydalanmak İçin YMM Tasdik Raporu İbrazi Şar Mıdır? /Olmalı Mıdır? Vergi Dünyası Dergisi, İstanbul, Nisan 2018.

VURAL İrfan, Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Ocak 2009

YELİVEN Lokman, "Taşınmaz Satışından Elde Edilen Kazancın İştirak Hissesi Alımında Kullanılması Durumunda KVK 5/1-e'den Yararlanılabilir Mi?", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı:302, İstanbul: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, Kasım 2013

YILDIZ A. Murat YILDIZ, VURAL İrfan, Kurumlar Vergisi Beyanname Düzenleme Rehberi, Ankara: Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, 2016,s.53.